

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning	3
2.	Bygningsmæssige forhold	5
2.1	Den lukkede afdeling	7
2.1.1	Stuerne.....	7
2.1.2	Baderum.....	8
2.1.3	Fællesrum – køkkener.....	8
2.1.4	Gårdareal.....	9
2.1.5	Besøgsrum.....	10
2.1.6	Multilokale.....	11
2.1.7	Undervisningslokale.....	11
2.1.8	Visitationsrum.....	11
2.1.9	Kondirum.....	11
2.1.10	Montageværksted.....	12
2.1.11	Depotrum / vaskerum.....	12
2.2	Den halvåbne afdeling	12
2.2.1	Stuerne.....	13
2.2.2	Toilet- og badeforhold.....	13
2.2.3	Fællesrum.....	13
2.2.4	Køkkener.....	14
2.2.5	Besøgslokaler.....	14
2.2.6	Værksted.....	16
2.3	Den narkofri afdeling	16
2.3.1	Stuerne.....	16
2.3.2	Køkkener.....	16
2.3.3	Opholdsstue.....	18
2.3.4	Toilet og badeforhold.....	18
2.4	Sygeafdelingen	19
2.5	Isolationsafdelingen	19
3.	Beskæftigelse	21
3.1	Arbejde.....	22
3.2	Undervisning.....	27
3.3	Særlige behandlingsprogrammer.....	31
3.4	Fritid.....	32
4.	Samtaler med talsmændene	38
4.1	Samtale med talsmændene for de indsatte på de åbne afdelinger	38
4.1.1	Renovering af varmeanlæg.....	38
4.1.2	Adgang til egen pc og internet.....	39
4.1.3	Psykologbistand.....	40
4.1.4	Tv-forhold.....	41

4.1.5	Transport af besøgende	43
4.2	Samtale med talsmændene for de indsatte på den halvåbne afdeling	44
4.2.1	Købmand	44
4.3	Samtale med talsmændene på den lukkede afdeling	46
4.3.1	Defekte dvd-afspillere	46
4.3.2	Tv-kanaler	47
4.3.3	Gårdtur	48
4.3.4	Fællesarrangementer	50
4.3.5	Udlevering af tøj	50
4.3.6	Playstation	52
5.	Andre forhold	53
5.1	Urinprøvekontrol	53
5.2	Talsmandsordning	55
5.3	Telefonering	58
5.4	Euforiserende stoffer mv.	61
6.	Rapportgennemgang	62
6.1	Udelukkelse fra fællesskab	63
6.1.1	Lidt om sagerne	63
6.1.2	Retsgrundlag	65
6.1.3	Sagsbehandlingsregler	65
6.1.4	Partshøring og begrundelse mv.	66
6.1.5	Kompetence	69
6.1.6	Klagevejledning mv.	71
6.1.7	Ophør og ugentlige overvejelser	71
6.2	Observationscelleanbringelse	72
6.2.1	Indledning	72
6.2.2	Retsgrundlag	73
6.2.3	Betingelser	73
6.2.4	Begrundelse	73
6.2.5	Kompetence mv.	74
6.2.6	Undersøgelse af den indsatte person	76
6.2.7	Lægetilkald og lægetilsyn	78
6.2.8	Tilsyn ved personalet	80
6.2.9	Ophør og varighed	82
6.2.10	Klagevejledning	83
	Opfølgning	83
	Underretning	83

1. Indledning

Som led i ombudsmandens almindelige inspektionsvirksomhed (jf. § 18 i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand) foretog jeg den 8. juni 1998 inspektion af Statsfængslet på Kragsskovhede. Den 27. oktober 1999 afgav jeg en (endelig) rapport om denne inspektion og inspektionen blev fulgt op i opfølgingsrapporter af henholdsvis 13. september 2000 og 15. februar 2001.

Den 22. og 23. marts 2007 foretog jeg og to af embedets øvrige medarbejdere endnu en inspektion af Statsfængslet på Kragsskovhede. Denne inspektion adskilte sig i et vist omfang fra en almindelig inspektion. Inspektionen omfattede kun udvalgte forhold, herunder udvalgte bygningsmæssige forhold. Under inspektionen og på et efterfølgende møde den 30. april 2007 med fængselsinspektøren spurgte jeg på grundlag af en tjekliste til flere forhold, men disse forhold er kun omtalt i det omfang svarene har givet anledning hertil.

Inspektionen den 22. og 23. marts 2007 omfattede først og fremmest de indsat-tes beskæftigelsesforhold, herunder navnlig på den halvåbne og den lukkede afdeling der er etableret siden min sidste inspektion af fængslet.

Fængslets indsatte var forud for inspektionen blevet gjort bekendt med inspektionen og med muligheden for i den forbindelse at få en samtale med mig om generelle forhold vedrørende institutionen eller den enkelte indsatte egne forhold. Jeg havde samtaler med fire indsatte, og jeg modtog under inspektionen tillige en skriftlig klage fra yderligere en indsat. De har alle efterfølgende fået et skriftligt svar vedrørende de forhold som de rejste.

Inspektionen blev indledt med en samtale med ledelsen. I forbindelse med samtalen afleverede jeg en skriftlig anmodning om udlevering af rapportmateriale vedrørende de seneste 10 sager forud for varslingen den 9. februar 2007 om udelukkelse fra fællesskab og eventuelle rapporter om anbringelse i observatonscelle inden for det seneste år forud for varslings tidspunktet. Jeg modtog efterfølgende rapporter herom der gennemgås under pkt. 6 nedenfor.

Efter møde med ledelsen og Sikkerheds- og Samarbejdsudvalget (SISU) havde jeg samtaler med talsmændene for henholdsvis de åbne afdelinger, den halvåbne afdeling og den lukkede afdeling om generelle forhold i fængslet. Talsmændene har fået særskilte breve om de forhold som blev drøftet under samtalerne, herunder meddelelse om at nærmere angivne forhold ville indgå i rapporten om inspektionen. Jeg sendte kopi af brevene til Statsfængslet på Kragshovede med anmodning om underretning om nærmere angivne forhold og om fængslets eventuelle bemærkninger til de forhold som jeg havde oplyst talsmændene om at jeg ville medtage i rapporten. Den 12. juni 2007 har fængslet fremsendt svar på min anmodning. Svarene er opdelt i svar vedrørende samtalerne med talsmændene for henholdsvis de åbne afdelinger, den halvåbne afdeling og den lukkede afdeling, og det fremgår at besvarelserne (for den lukkede afdelings vedkommende de fleste spørgsmål) er gennemgået med talsmændene der tillige har fået kopi af svarene. Uanset at de enkelte svar er udarbejdet før den 12. juni 2007, er disse svar i det følgende omtalt som fængslets udtalelse af 12. juni 2007.

Ved inspektionens afslutning havde jeg et afsluttende møde med fængslets ledelse bl.a. om de generelle forhold der var blevet bragt frem under mine samtaler med talsmændene. Da jeg ikke nåede at forelægge alle de spørgsmål der blev rejst af talsmændene og heller ikke nåede at spørge til yderligere forhold som jeg ønskede nærmere oplysninger om, havde jeg det ovenfor nævnte efterfølgende møde (den 30. april 2007) med fængselsinspektøren.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Statsfængslet på Kragsskovhede og Direktoratet for Kriminalforsorgen for at myndighederne kunne få lejlighed til at fremkomme med de eventuelle bemærkninger om faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Jeg har i brev af 24. august 2007 fra fængslet modtaget sådanne bemærkninger som er indarbejdet i denne rapport. Jeg har ikke modtaget bemærkninger fra Direktoratet for Kriminalforsorgen.

2. Bygningsmæssige forhold

Som nævnt er der siden min sidste inspektion i 1998 af Statsfængslet på Kragsskovhede etableret en halvåben afdeling og en lukket afdeling. Den halvåbne afdeling (afdeling 4) har plads til 26 indsatte, og den lukkede afdeling (afdeling 8 og 9) har plads til 50 indsatte. Kapaciteten er i den forbindelse øget til i alt 211 indsatte. Den halvåbne afdeling er etableret i eksisterende byggeri og er indviet i 2001. Den lukkede afdeling er etableret i en nyopført bygning og er taget i brug i maj 2005.

En af de åbne afdelinger er nu en narkofri afdeling med plads til 25 indsatte (afdeling 6) og en af de andre åbne afdelinger er en røgfri afdeling (afdeling 3).

De 211 indsatte er omtrent ligeligt fordelt på 8 belægningsafdelinger. Fængslet råder herudover over en syge- og isolationsafdeling, en besøgsafdeling, en skole- og fritidsbygning, et vaskeri, et depot, en administrationsbygning og et antal værkstedsbygninger.

En enkelt fællesskabsafdeling i det åbne fængsel med 21 pladser består udelukkende af enestuer, medens der på hver af de øvrige fællesskabsafdelinger i den åbne del af fængslet er både en- og tomandsstuer. Statsfængslets halvåbne afdeling og lukkede afdeling har udelukkende enestuer.

Planlagte vedligeholdelsesarbejder i 2007 og følgende år fremgår af det materiale jeg modtog forud for inspektionen.

Det fremgår desuden af et brev af 9. marts 2007 fra Direktoratet fra Kriminalforsorgen at fængslet har fået bevilling til udskiftning af vinduer og tage, og har søgt om bevilling til udbygning af lagerbygningen.

Det fremgår videre at sygeafdelingen blev renoveret i 2006-2007, og at udskiftning af inventar i henhold til den udskiftningsplan som fængslet tidligere har sendt til direktoratet, har måttet udskydes grundet den høje belægningsituation. Inventarudskiftningen pågår primo 2007. Som følge af omprioritering udskiftes celleinventar mv. på afdelingerne 1 og 3 i år 2007. På inspektionstidspunktet var der afgivet bestilling på inventaret.

Under rundgangen i fængslet besøgte jeg følgende:

- Den lukkede afdeling (afd. 8 og 9) og tilhørende bygninger,
- den halvåbne afdeling (afd. 4),
- den narkofri afdeling (afd. 6),
- besøgsafdelingen,
- syge- og isolationsafdelingen,
- skole- og fritidsbygningen,
- fængslets købmandsbutik,
- landbruget og
- skovbruget.

Nedenfor er en beskrivelse af den lukkede afdeling, den halvåbne afdeling, den narkofri afdeling, besøgsafdelingen og syge- og isolationsafdelingen.

2.1 Den lukkede afdeling

Som ovenfor nævnt blev den lukkede afdeling taget i brug i maj 2005. Den lukkede afdeling består af 50 enestuer, fordelt på fire afdelinger (8A og B og 9A og B). Det er i det modtagne materiale nævnt at den ene afdeling er forbeholdt indsatte der gennemgår det kognitive færdighedsprogram, men på grund af personalesituationen gælder det ikke for tiden.

Den lukkede afdeling i Statsfængslet på Kragsskovhede modtager ikke stærkt negative indsatte, indsatte der er undvigelsestruet og indsatte der skal udvises efter endt afsoning.

Den lukkede afdeling er hegnet ind og bevogtet med elektronisk udstyr og overvågning. Alle aktiviteter skal (stort set) foregå inden for hegnet, og de indsatte har ikke mulighed for at bruge det åbne fængsels faciliteter.

2.1.1 Stuerne

Jeg besigtigede to stuer på afdeling 9A og en enkelt på afdeling 9B. Alle stuer har eget toilet med håndvask. Møblementet består bl.a. af en sengebriks, en stol, et mindre sofabord, et tv-møbel, tv med dvd-afspiller, et skrivebord, et garderobeskab, et køleskab, et antal hylder og opslagstavle. Stuerne har lyse vægge, lyse gardiner og persienner. Gulvet er beklædt med blågråt linoleum.

De besigtigede stuer fremstod på inspektionstidspunktet i en rigtig god stand. Da den lukkede afdeling er fra maj 2005, og altså meget ny, går jeg ud fra at de besigtigede stuer i vedligeholdelsesmæssig stand er repræsentative for stuerne på de fire lukkede afdelinger.

2.1.2 Baderum

Hver afdeling råder over to baderum. På den ene afdeling er det ene baderum indrettet så det kan benyttes af en kørestolsbruger som afdelingen havde på inspektionstidspunktet. Baderummene er beklædt med hvide fliser.

2.1.3 Fællesrum – køkkener

De indsattes fællesrum er pæne store lokaler med køkken og tilhørende spiseafdeling med spiseborde og stole i den ene ende og fælles opholdsstue med sofa/lænestole, borde og et tv i den anden ende. En lænestol på afdeling 8B havde hul i betrækket. Lokalet har lyse vægge, lyse gardiner og persienner for vinduerne. Gulvene er beklædt med gråt linoleum.

Fællesrummene fremstod rene og pæne på inspektionsdagen.

Under mit møde med talsmændene fra afdelingen omtalte de manglende fug(e)r bag komfur(er) i køkkenerne der besværliggjorde rengøringen.

Ved min besigtigelse af køkkenerne konstaterede jeg at komfurerne der er opsat i køkkenerne, er løse komfurer og kan trækkes ud. På denne baggrund meddelte jeg i mit brev af 13. april 2007 til talsmændene for den lukkede afdeling at jeg ikke fandt grundlag for at foretage mig mere vedrørende dette forhold. Jeg henviste de indsatte til (over for fængslets ledelse) at fremsætte ønsket om at revner bag komfurerne lukkes til.

I brevet af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at fængslet af rengøringsmæssige hensyn ikke finder anledning til at lukke revnerne bag komfurerne.

Dette giver mig ikke anledning til bemærkninger.

I afdelingens fællesrum er der en telefon de indsatte kan ringe fra. Telefonen på afdeling 8A er afskærmet (i en lukket boks). Det gjaldt ikke på de øvrige afdelinger. Under min samtale med talsmændene fremsatte de ønske om at også afdelingens øvrige telefoner bliver afskærmet så de indsatte har mulighed for at tale uforstyrret.

Under min rundgang blev det oplyst at der også på de øvrige afdelinger vil blive etableret lukkede bokse omkring telefonen ligesom på afdeling 8A.

I brevet af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at arbejdet med afskærmning forløber planmæssigt, men at der på grund af personalemangel er nogle praktiske problemer der medfører at arbejdet tidsmæssigt må udskydes lidt.

Jeg har noteret mig at fængslet er i færd med at etablere afskærmninger omkring alle telefonerne på den lukkede afdeling, og jeg foretager mig på denne baggrund ikke mere vedrørende dette forhold.

2.1.4 Gårdareal

Til den lukkede afdeling hører et aflangt gårdtursareal. Der er gitter om arealet der er beliggende i den ene ende af afdeling 9. I arealet findes bænke med borde, en træpavillon, et par blomsterkrukker og en skraldespand. Den forreste del af arealet, og ned langs begge sider, er belagt med fliser, resten af arealet er belagt med græs.

Der er ikke opsat basketballkurve eller andet i gården til fysiske aktiviteter.

Jeg henviser til pkt. 3.4.

2.1.5 Besøgsrum

Den lukkede afdeling råder over 4 besøgsrum (2 på afdeling 8 og 2 på afdeling 9). Jeg inspicerede besøgsrummene på afd. 9 som bl.a. er møbleret med en sengebriks med blåt betræk, bord, skabe og to lænestole. Der er lyse persienner for vinduerne, lyse gardiner og gråt linoleum på gulvene. Der er adgang til toilet og håndvask fra rummet. Væggene er lyse, og der er billede(r) på væggen. Der er mulighed for at lave kaffe i besøgsrummet. Der er adgang til præservativer og lagner fra et skab på væggen.

Uden for besøgsrummene er der et køleskab.

Der var på inspektionstidspunktet ikke fast tv i de to besøgsrum, men i forrummet til besøgsrummene var der et tv-apparat med dvd-afspiller til rådighed der kunne rulles ind i besøgsrummet. Ledelsen oplyste at de indsatte kunne benytte dette apparat efter ”først til mølle-princippet”. Der er endvidere et opslag om muligheden for at låne dvd’er.

Under min samtale med talsmændene fra den lukkede afdeling, gav de udtryk for et ønske om at hvert besøgsrum kunne råde over et tv, bl.a. af hensyn til besøgendes børn.

I brevet af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at der er indkøbt yderligere et tv-apparat således at der nu er tv i begge besøgsrum. Jeg går ud fra at dette tv også er med dvd-afspiller.

Jeg har noteret mig at der nu er tv (med dvd-afspiller) til rådighed for begge besøgsrum.

Jeg har ingen bemærkninger til besøgslokalerne som under inspektionen fremstod velholdte og rengjorte.

2.1.6 Multilokale

Jeg besøgte multilokalet på afdeling 9B der bl.a. bruges til undervisning i det kognitive færdighedsprogram og som et kirkerum hvilket lokalet tydeligt bar præg af. I midten af lokalet stod et aflangt bord med stole omkring. De lyse vægge er beklædt med bl.a. flere religiøse billeder (lavet af de indsatte), og på endevæggen hænger der et kors. Loftet er beklædt med lyse "filtplader" og gulvet med gråt linoleum. Der hænger et par hvide aflange lamper ned fra loftet. Der er endvidere et klaver og en briks til brug for fysioterapi i lokalet.

Jeg har ingen bemærkninger til multilokalet som fremstod rent og pænt på inspektionstidspunktet.

2.1.7 Undervisningslokale

Jeg besøgte undervisningslokalet på afdeling 8 som fremstår som et klasselokale med borde og kontorstole (på hjul). Lokalet har en stor tavle, fem pc'er, en printer, overheadprojektor, forskellige av-midler og et tv. Bordene var på inspektionstidspunktet stillet op i en "lille" hestesko, og der kan umiddelbart være ca. otte indsatte om bordene samtidig. Bag hestekoens langs væggene stod pc-borde med pc'er på. Der er endvidere et skab i lokalet.

2.1.8 Visitationsrum

Jeg besøgte kort den lukkede afdelings visitationsrum. Rummet indeholder bl.a. en scanner til at gennemlyse tasker og jakker mv., en detektorkarm og en kasse med beslaglagte effekter. Rummet bliver brugt til at visitere besøgende, nyindsatte og indsatte der kommer tilbage fra udgang.

2.1.9 Kondirum

Den lukkede afdelings kondirum ligger i en separat bygning (en gammel barak) i det indhegnede areal. I lokalet er der opstillet forskellige motionsredskaber til

styrketræning (bl.a. vægtløftningsredskaber og rygtrimmer), løbebånd, kondicykler, ribbe(r) mv. Der er desuden et stort spejl på den ene væg. Rummet er malet hvidt. Der er et brandskab og et musikanlæg med højtalere i loftet.

Vejledning i anvendelsen af motionsudstyret hænger på væggene rundt omkring i lokalet. Når de indsatte benytter rummet, er der altid personale til stede fra fængslets program- og fritidsgruppe. Det blev oplyst at fængslet i efteråret 2007 bliver koblet på "Sdr. Omme-modellen". Det vil koste fængslet 237.000 kr. om året.

2.1.10 Montageværksted

Den lukkede afdeling har et montageværksted der er beliggende i en separat bygning. I montageværkstedet er de indsatte beskæftiget med småproduktion, bl.a. samling af sandkassetting i plastic mv.

Der er et separat lokale hvor de indsatte kan spise frokost og lave kaffe/te.

2.1.11 Depotrum / vaskerum

Til afdelingen hører tillige et depotrum/vaskerum. I dette rum var malingen skallet af på væggen ved termostaten ved radiatoren.

2.2 Den halvåbne afdeling

Statsfængslets halvåbne afdeling (afdeling 4A og 4B) har som nævnt 26 enestuer (uden eget toilet). Afdeling A og B er stort set identiske. Den halvåbne afdeling er indhegnet og aflåst. Færdsel uden for afdelingens område sker under ledsagelse af personale.

2.2.1 Stuerne

Nogle af stuerne er tidligere dobbeltstuer. Jeg besøgte en sådan stue der er ca. 14-15 m². Stuen indeholdt en seng, sofabord, stol, skab, køleskab og håndvask. Møblementet var af nyere dato. Væggene er hvide, og der er linoleum på gulvet.

Det fremgår af det materiale jeg har modtaget fra fængslet, at inventaret på stuerne vil blive udskiftet i år 2010.

Gulvet i gangene er belagt med et gråt filttæppe. Der var store pletter flere steder. Tæpperne fremstod meget beskidte. Det fremgår af vedligeholdelsesplanen at ny gulvbelægning til gangen i afdeling 4B er indkøbt.

Jeg har noteret mig at gulvbelægningen dette sted vil blive udskiftet.

2.2.2 Toilet- og badeforhold

Det baderum jeg så under inspektionen, er beliggende sådan at man igennem en lille gang med toilet på begge sider kommer frem til baderummet som har to brusekabiner adskilt af en matteret glasrude. Der er desuden en håndvask og en bæk. Baderum og toiletter fremstod rene på inspektionstidspunktet. Ifølge drifts- og vedligeholdelsesplanen skal baderummene på både afdeling A og afdeling B renoveres i 2008.

Jeg har noteret mig at baderummene efter planen skal renoveres i 2008.

2.2.3 Fællesrum

Jeg besøgte afdelingens opholdsstuer (fællesrum) for afdelingens indsatte. Det ene lokale er bl.a. møbleret med sofaer, bord, tv, pc'er, spil mv. Der er også i dette lokale en maskine til styrketræning og håndvægte.

I et andet fællesrum stod der et billardbord, en træningsmaskine og en plade til et bordtennisbord op ad væggen.

Endvidere har afdelingen et undervisningslokale med av-midler.

2.2.4 Køkkener

Køkkenerne på afdelingen fremstod pæne og rene på inspektionstidspunktet.

2.2.5 Besøgslokaler

Besøg afvikles i afdelingens to besøgslokaler der er beliggende på hver sin side af en mellemgang hvortil der er adgang både ude fra og fra afdelingen. De besøgende henvender sig ved yderdøren og kommer i kontakt med personalet via en dørtelefon.

Jeg besigtigede det ene besøgsrum. Det er møbleret med bl.a. en briks (med skumgummimadrass), et bord og stole. Der er mulighed for at høre radio i lokalet. Endvidere er der en kaffemaskine og en el-kedel i lokalet. Der hænger et par billeder på væggene.

I lokalet hænger der tillige et skab til præservativer og lagner hvilket dog manglede på inspektionstidspunktet. Det blev oplyst at skabene fyldes op før brug.

Uden for besøgsrummene er der indrettet et mindre legehjørne for børn. Der står endvidere et tv som kan rulles ind på besøgsrummet.

Under mine samtaler med talsmændene fra den halvåbne afdeling ytrede de ønske om at der blev opsat tv i begge besøgsrum (af hensyn til besøgende børn).

I brevet af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at der er opsat tv i begge besøgsrum således at der nu er i alt tre tv-apparater.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Der er som nævnt en dør mellem afdelingen og besøgsområdet (mellemgangen). Det blev oplyst at denne dør holdes aflåst under afvikling af besøg.

Jeg spurgte under inspektionen til hvem der holder øje med børnene når de befinder sig uden for besøgsrummet. Fængslet oplyste at opsynspligten er forældrenes og ikke personalets. At det er den besøgendes ansvar at følge med i hvor barnet opholder sig, fremgår også af den skriftlige orientering for besøgende (fra marts 2003) som fængslet har udarbejdet.

Jeg anbefalede at man (tillige) satte et opslag op herom. I brevet af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at der er opsat et skilt på gangen med oplysning om at forældrene skal have opsyn med deres børn.

Jeg har noteret mig at der er opsat et skilt med angivelse af opsynspligten. Jeg går ud fra at dette skilt er placeret et sted hvor det er tydeligt.

Jeg har ligeledes noteret mig at døren fra afdelingen til besøgslokalerne er låst ved besøg. Jeg beder fængslet oplyse hvorvidt yderdøren tillige er lukket (låst) ved besøg.

Selv om personalet ikke har opsynspligt, går jeg desuden ud fra at personalet reagerer hvis det konstateres at børn færdes uden opsyn.

2.2.6 Værksted

Afdelingen har et værksted hvor de indsatte arbejder. Værkstedet er røgfrit. På inspektionstidspunktet pakkede de indsatte vinglas af plastic.

2.3 Den narkofri afdeling

Af åbne afdelinger besigtigede jeg under inspektionen som tidligere nævnt alene den narkofri afdeling (afdeling 6). Det fremgår af fængslets informationsfolder om den narkofri afdeling at det er en afdeling hvor de indsatte er en blanding af tidligere/aktive misbrugere samt indsatte der ikke tidligere har haft berøring med stoffer, men som ønsker en afsoning i et stoffrit miljø.

Der er plads til 25 indsatte på afdelingen. Der er på afdelingen 7 enestuer og 9 dobbeltstuer. Tildeling af enestuer foregår efter tur.

Gangen har et nyere grønt filtgulvtæppe der sammen med belysningen gør at gangen er mørk.

2.3.1 Stuerne

Jeg besigtigede en dobbeltstue på den narkofri afdeling. Stuen indeholder bl.a. to senge, to skabe, to tv-apparater, hylder, opslagstavle(r) og et mindre skrivebord. Gulvet er belagt med et gråt tæppe. Stuen har hvide vægge og lyse persiener for vinduet.

2.3.2 Køkkener

Afdelingen har to køkkener. Det ene var ved at blive malet på inspektionstidspunktet. Af et opslag fremgår det at der er tale om et ”ikke rygekøkken”.

Ved min samtale med talsmændene fra de åbne afdelinger blev det påpeget at køkkengulvene på stort set samtlige åbne afdelinger er i meget dårlig stand, især ved opvaskemaskinerne. Talsmændene mener det er et problem i forhold til hygiejnen. Som det fremgår, så jeg under min inspektion alene køkkenet (det ene af dem) på den narkofri afdeling, men ikke på de øvrige åbne afdelinger. Fængslets ledelse oplyste på min forespørgsel at køkkengulvet i dette køkken er et af de værre gulve, men nok ikke det værste.

Det fremgår ikke af det modtagne materiale (drift- og vedligeholdelsesplan for 2006-2010 og for 2007-2011) at der er lavet en plan for udskiftning af gulvet på afdeling 6. Derimod fremgår det at der er planer om udskiftning af gulvbelægningen i køkkenet på afdeling 5 i år 2008.

I brevet af 12. juni 2007 har fængslet samlet kommenteret punkt 1 og 2 i mit brev til talsmændene om henholdsvis køkkengulve og komfurer (jf. herom nedenfor), og vedlagt bygningssynet (drift- og vedligeholdelsesplanen) for 2007-2011. Fængslet har indledningsvis anført at fængslet forsøger at fastsætte en dato hvor arbejdet forventes at være tilendebragt.

Jeg anmoder om en uddybning af det anførte, det vil sige hvilket arbejde der sigtes til. Jeg anmoder endvidere om nærmere oplysninger om standarden af køkkengulvene i de øvrige åbne afdelinger i sammenligning med gulvet i det besigtigede køkken på afdeling 6.

Talsmændene er endvidere utilfredse med standarden af komfurerne og oplyste at der er tale om de samme komfurer som ved min inspektion i 1998. Talsmændene nævnte at det også gør sig gældende for opvaskemaskinerne.

I brevet af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at fængslet alene udskifter komfurer hvis der er tale om defekter. Fængslet har videre oplyst at elektrikereren re-

gelmæssigt tjekker de elektriske installationer, men at de indsatte i øvrigt bør sige til hvis de er bekendt med defekter.

Jeg beder om direktoratets bemærkninger til det forhold at fængslet alene udskifter komfurer (herunder meget nedslidte komfurer) hvis der er tale om defekter.

2.3.3 Opholdsstue

I afdelingens fælles opholdsstue for de indsatte er der et pænt møblement. Der er blomster og billeder på væggene. Gulvet er belagt med tæppe (gråt), og der var bl.a. forskellige brætspil i lokalet. Lokalet fremstod i en god vedligeholdelsesmæssig stand og var rent på inspektionstidspunktet.

2.3.4 Toilet og badeforhold

På tidspunktet for inspektionen var afdelingens bade- og toiletforhold ved at blive renoveret. De indsatte måtte derfor benytte toilet og bad i en opstillet skurvogn uden for afdelingen.

Under min samtale med talsmændene gav de udtryk for en utilfredshed med at renoveringen af toilet- og baderummene endnu ikke er afsluttet. Det blev oplyst at renoveringen havde stået på i ca. 4 måneder og langt fra var færdig. Talsmændene oplyste at skurvognen havde fire toiletter og tre brusere til afdelingens 25 indsatte, men at kun én indsat kunne bade ad gangen på grund af vandtrykket.

Ved inspektionen oplyste ledelsen at arbejdet – som udføres ved egen arbejdskraft – forventedes færdigt i løbet af 1½ - 2 måneder. I brevet af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at arbejdet forventedes færdigt i juni 2007. Det blev under inspektion endvidere oplyst at fængslet havde været nødt til at renovere begge

toilet- og baderum på en gang fordi det havde vist sig at der var et problem med kloakken.

Jeg går ud fra at arbejdet nu er færdigt.

2.4 Sygeafdelingen

Sygeafdelingen ligger i en separat bygning sammen med isolationsafdelingen.

Sygeafdelingens gang er nyistandsat og lys. Gangarealet er belagt med linoleum og lamperne er lysstofrør. På gangen er der en mønttelefon og dekorative blomster.

Jeg besøgte en tomandsstue der var under istandsættelse. Det blev i den forbindelse oplyst at der er købt nyt inventar til sygeafdelingen.

Sygeafdelingen indeholder tillige fængslets urinprøvelokale som har linoleumsgulv, lyse vægge og persiener. Lokalet fremstod rent.

2.5 Isolationsafdelingen

Isolationsafdelingen ligger som nævnt i forbindelse med sygeafdelingen, men i et aflåst afsnit. På inspektionstidspunktet stod døren fra sygeafdelingen til isolationsafdelingen åben og ingen af isolationscellerne var i brug.

Isolationsafdelingen er siden sidste inspektion udvidet med to celler og består nu af syv celler. To af cellerne har direktoratet tidligere godkendt som observationsceller til kortvarigt ophold, jf. rapporten fra min sidste inspektion. Det drejer sig om celle 704 og 705 (benævnt celle 4 og 5 i den tidligere rapport).

Celle 704 er udelukkende møbleret med en fast monteret stålseng med skummimadrass og et bord med bänk der er monteret på væggen.

Jeg besigtigede derudover tre isolationsceller, bl.a. celle 703, der er enkelt møbleret med bl.a. en seng, stol, bord og et skab på væggen. Der var endvidere tv i flere af cellerne. På dørene hænger en seddel til afkrydsning om celletilstand inden fraflytning.

Så vidt jeg erindrer, havde celle 705 almindeligt inventar. Det fremgår udtrykkeligt af en af de fem rapporter som jeg har modtaget om observationscelleanbringelse, jf. pkt. 6.2., at anbringelsen fandt sted i celle 705. Der var tale om en person der mødte fra fri fod i meget beruset tilstand. Af tilsynsnotaterne i sagen fremgår det at den pågældende på et tidspunkt lå på sengen og så tv.

Jeg anmoder om oplysning om hvordan denne celle er indrettet, og om anvendelsen af den som observationscelle.

Inventaret i isolationscellerne fremstod meget slidt. Der var flere brandmærker i madrassernes betræk fra cigaretter og på en enkelt madras var betrækket gået helt i stykker.

Isolationsafdelingen er ikke nævnt særskilt i drifts- og vedligeholdelsesplanen, men nogle af cellerne (701, 702 og 703) er udtrykkeligt omtalt under sygeafdelingen. De er nævnt i forbindelse med omtale af gulvbelægning i de indsattes stuer, men det er samtidig ud for år 2007 anført at inventaret skal udskiftes.

Jeg anmoder om nærmere oplysninger om planerne med hensyn til reovering og udskiftning af inventar i isolationsafdelingen.

I hver isolationscelle – øverst på væggen – er der en udluftningskanal. Ingen af disse udluftningskanaler havde en form for afskærmning.

Der er desuden en radiator der ikke er afskærmet.

I hvert fald i observationsceller hvor der (kan) indsættes indsatte der er selv-mordstruede, bør radiatoren indkapsles. Jeg henstiller at det sker og beder om underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

Jeg går ud fra at fængslet samtidig vil overveje om der er en sikkerhedsmæssig risiko forbundet med den uafskærmede udluftningskanal samme sted.

Alle døre er med indkig og uden klap. Det gælder også døren til toilettet.

I sikrings- og observationsceller skal der være indkig. Ombudsmanden har tidligere udtalt at der (i øvrigt) efter hans opfattelse kun må være indkigshuller i celler hvor der er behov for særlig observation af de indsatte.

Jeg henstiller at indkigshullerne til toilettet og til de celler der ikke benyttes som observationsceller, lukkes eller dækkes med en klap og beder om underretning om hvad der sker i den anledning.

3. Beskæftigelse

De indsatte kan i arbejdstiden være beskæftigede enten ved arbejde eller undervisning i fængslet, ved programvirksomhed eller ved frigang til arbejde eller undervisning. Sidstnævnte gælder dog kun indsatte i det åbne fængsel.

I fritiden har de mulighed for at deltage i forskellige former for fritidsaktiviteter, både inden- og udendørs, herunder – for indsatte der har tilladelse til udgang – aktiviteter uden for fængslet (kulturudgange).

Ifølge fængslets resultatkontrakt (for 2007) er det et mål for fængslet at flest muligt indsatte er beskæftiget i dagtimerne med arbejde, undervisning eller anden godkendt aktivitet. Som resultatkrav skal mindst 75 pct. af de indsatte i de åbne afdelinger og mindst 90 pct. i den lukkede afdeling målt i forhold til den

faktiske belægning være beskæftiget. Under inspektionen blev det oplyst at fængslet kan tilbyde alle indsatte beskæftigelse, men at det dog er svært at opfylde målet om mindst 90 pct. beskæftigelse på den lukkede afdeling.

3.1 Arbejde

I rapporten fra inspektionen i 1998 bemærkede jeg at fængslets varierede udbud af arbejdspladser samlet gjorde et positivt indtryk, og at særligt mulighederne for beskæftigelse ved landbruget mv. og dermed for at ”komme væk fra” selve fængselsområdet forekommer hensigtsmæssigt.

Disse arbejdspladser – som gælder for de indsatte i **de åbne afdelinger** og i et vist omfang for de indsatte i den halvåbne afdeling – omfatter som også nævnt i rapporten fra den sidste inspektion bl.a. land- og skovbrug, service- og vedligeholdelsesarbejder (såvel indvendigt som udvendigt), rengøring, træindustri, depot, vaskeri og en produktionsskole mv. Arbejdspladserne i land- og skovbruget samt i træindustrien er godkendt som praktiksted i forbindelse med en erhvervsfaglig grunduddannelse.

Under inspektionen denne gang besøgte jeg – foruden de værksteder der hører til den lukkede og den halvåbne afdeling – kvægdriften og skovbruget.

Landbruget – der er 100 pct. økologisk – kan beskæftige i alt 38 indsatte. Det samlede landbrugsareal er (som også nævnt i rapporten fra den tidligere inspektion) ca. 750 hektar. I landbruget kan de indsatte være beskæftiget enten med pasning af fængslets ca. 260 hektar agerjord og vedligeholdelse af arealer og maskinpark mv. eller med kvægdrift. Fængslet har indgået en samarbejdsaf-tale med Statsfængslet Søbysøgård og Pensionen Lyng hvorefter fængslet fra disse institutioner modtager ca. 3 måneder gamle kvier som fængslet passer indtil kvæget insemineres og sendes tilbage til moderanstalten til mælkeproduktion. Det blev oplyst at kriminalforsorgen er den tredje største producent i Danmark af økologisk mælk. Stude beholdes i 2 år hvorefter de slagtes.

Det blev videre oplyst at arbejdet med kvægdriften er populært blandt de indsatte hvilket også fremgår af en artikel i Nyt fra Kriminalforsorgen nr. 3, 2005. Driften løber knap nok rundt, men det er en god beskæftigelse for de indsatte.

Skovbruget er udvidet siden sidste inspektion og er i 2006 igen blevet en selvstændig arbejdsplads. Hovedopgaven er at passe fængslets ca. 200 hektarer skov hvoraf hovedparten laves til brænde der sælges til private. Fængslet har en aftale med en vognmand der leverer brændet. Normalt arbejder der 7 indsatte i skovbruget, men på inspektionstidspunktet var der 10 indsatte.

På tidspunktet for inspektionen var skovbruget i færd med at etablere en køkkenhave og havde etableret et drivhus.

Under inspektionen blev det i øvrigt oplyst at der i træværkstedet, som kan beskæftige 14 indsatte, primært arbejdes med fremstilling af vinduer. Det blev endvidere oplyst at arbejdet dette sted kræver megen instruktion idet der kun sjældent er faglærte indsatte inden for dette felt.

Fængslets vaskeri er ikke længere et centralt vaskeri for hele kriminalforsorgen, men fængslet har indgået en lokal aftale med tre arresthuse. Vaskeriet kan beskæftige 6 indsatte. Ifølge fængslets interne regler er det muligt for de indsatte at få vasket privat beklædning i fængslets vaskeri.

Statsfængslet på Kragsskovhede har nu tillige et af kriminalforsorgens to centraldepoter hvorfra der sælges kontorartikler mv. til kriminalforsorgens institutioner og elartikler mv. til de indsatte. Dette depot leverer også tv-apparater til de indsatte. Depotet kan beskæftige 2 indsatte.

Produktionsskolen – der fra den 1. april 2007 ikke længere begrebsmæssigt er en produktionsskole, men et almindeligt værksted – beskæftiger de svageste indsatte og kan have i alt 8 indsatte beskæftiget.

Der findes også særlige arbejdspladser på den **narkofri** afdeling (der har status af almindelig åben afdeling), men de indsatte på denne afdeling kan også benytte fængslets ordinære arbejdsplader. Arbejdspladserne på afdelingen er ifølge informationsfolderen om den narkofri afdeling hovedsageligt tiltænkt indsatte der har haft et misbrug af hash eller hårde stoffer. Alle afdelingens indsatte skal desuden deltage i rengøring af afdelingen som er en del af afdelingens daglige gøremål.

De indsatte på **den lukkede afdeling** har kun mulighed for at arbejde på afdelingen, enten på afdelingens eget montageværksted, som gangmand (rengøring) eller med anlægsarbejde. Der er oplysning herom i en skriftlig orientering af 1. maj 2005 til de indsatte på denne afdeling. Det fremgår heraf tillige at beskæftigelsespligten i visse tilfælde kan opfyldes ved eget arbejde.

Montageværkstedet kan beskæftige i alt 15 indsatte. Som nævnt under pkt. 2.1.10 omfatter beskæftigelsen dette sted bl.a. samling og pakning af forskelligt plastlegetøj (til strand/sandkasse mv.) for et privat firma, tændere til grill, whiteboards mv. Det meste arbejde udføres som akkordarbejde.

Under min samtale med talsmændene for de indsatte på denne afdeling udtrykte de utilfredshed med at der ikke er arbejdspladser til alle de indsatte på den lukkede afdeling. De oplyste at der er op til tre måneders ventetid på arbejde, og at det bl.a. medfører tab af muligheden for at oppebære tillæg.

Jeg anmoder om fængslets bemærkninger til det anførte. Jeg beder herunder om nærmere oplysninger om beskæftigelsessituationen på den lukkede afdeling, jf. også det af fængslet oplyste under inspektion om at fængslet kan tilbyde alle de indsatte arbejde, men at det dog er svært at opfylde målet i resultatkontrakten om 90 pct. beskæftigelse på den lukkede afdeling.

En af talsmændene fremsatte desuden et ønske om at alle de lukkede afdelinger – for at fremme antallet af arbejdspladser – får en hjælpegangmand. Han oplyste at der er en hjælpegangmand på afdeling 8A, men ikke på de øvrige afdelinger.

Jeg videresendte dette ønske til ledelsen til besvarelse og bad om underretning om ledelsens svar.

I brev af 22. maj 2007 til den pågældende (som fængslet har henvist til i svaret af 12. juni 2007) har fængslet bl.a. oplyst at de indsatte tilbydes beskæftigelse ud fra en konkret vurdering af deres ønsker, evner eller behov og hvilke beskæftigelsesområder institutionen råder over. Fængslet har videre oplyst at der i fængslets lukkede afsnit bl.a. er et beskæftigelsesområde som gangmand, men principielt ikke et beskæftigelsesområde som ”hjelpegangmand”. Fængslet har oplyst at en sådan funktion imidlertid har været iværksat i nogle tilfælde af afdelingslederen hvis denne efter en konkret vurdering har fundet grundlag herfor. Det kan bl.a. være begrundet i den indsattes manglende evne til at kunne tilpasse sig de øvrige beskæftigelsesområder.

Jeg forstår det sådan at der efter fængslets opfattelse ikke er et generelt behov for at have mere end en gangmand på de lukkede afsnit, og at funktionen som ”hjelpegangmænd” således ikke har været etableret fordi der har været et behov for en hjelpegangmand, men fx fordi en indsat i et konkret tilfælde ikke har kunnet være beskæftiget med andre arbejdsopgaver.

Jeg har ingen bemærkninger til at fængslet med denne begrundelse opretter en funktion som hjelpegangmand eller lignende uanset at der ikke er behov for det.

Da jeg som nævnt må forstå at der ikke er et generelt behov for mere end en gangmand på hver af de lukkede afsnit, foretager jeg mig ikke mere vedrørende den indsattes ønske om etablering af hjelpegangmænd på alle de lukkede af-

snit, heller ikke selv om der herved kunne skabes yderligere arbejdspladser på den lukkede afdeling. Det bemærkes at jeg går ud fra at fængslet gør hvad det kan for at skaffe arbejde til de indsatte på den lukkede afdeling, således at størsteparten af de indsatte kan tilbydes beskæftigelse, jf. det oplyste ovenfor om kravet i fængslets resultatkontrakt med hensyn til beskæftigelsesprocenten på denne afdeling.

De indsatte i **den halvåbne afdeling** har (også) eget værksted på afdelingen, jf. pkt. 2.2.6, men de indsatte kan dog efter en konkret vurdering også arbejdsplaceres på fængslets øvrige arbejdspladser. Flere af de indsatte fra denne afdeling arbejder på produktionsskolen der som nævnt fra 1. april 2007 er nedlagt som begreb og nu fungerer som et almindeligt værksted. De indsatte kan også være beskæftiget med rengøring og havearbejde. Så vidt jeg forstod, er der ikke problemer med at beskæftige de indsatte på den halvåbne afdeling.

I afdelingens værksted bestod beskæftigelsen på inspektionstidspunktet i pakning af plastvinglas mv., jf. pkt. 2.2.6.

Jeg anmoder om oplysning om hvor mange indsatte der kan være beskæftiget på afdelingens eget værksted, og om de indsatte på denne afdeling generelt foretrækker at arbejde på dette værksted eller på fængslets øvrige arbejdspladser.

Under mit møde med samarbejdsudvalget blev det nævnt at en arbejdsgruppe for nogle år siden havde beskæftiget sig med spørgsmålet om aktivering af de indsatte. Man havde overvejet flere tiltag, bl.a. at slukke centralt for adgangen til tv i arbejdstiden. Direktoratet for Kriminalforsorgen havde dog ikke kunnet imødekomme fængslets ønske herom. Fængslet havde modtaget et brev fra direktoratet herom.

Jeg anmoder om en kopi af dette brev.

Det blev endvidere oplyst at fængslet som sanktion for overtrædelse af beskæftigelsespligten helst kun vil reagere med løntræk og gerne vil øge beskæftigelsen ved hjælp af princippet om noget for noget.

Det oplyste om beskæftigelsen af de indsatte i Statsfængslet på Kragsskovhede giver mig ikke anledning til bemærkninger ud over ovennævnte for så vidt angår den lukkede afdeling.

3.2 Undervisning

Rapporten om inspektionen sidste gang indeholder en nærmere redegørelse om det der forelå oplyst dengang om undervisning i fængslet. Som tidligere nævnt er produktionsskolen nu nedlagt som begreb og fungerer som almindeligt værksted uden – går jeg ud fra – kombineret undervisning.

Undervisningen i fængslet foregår i skolen for de indsatte på de åbne afdelinger, herunder den narkofri afdeling. Denne lukkede afdeling og den halvåbne afdeling har egne undervisningslokaler.

Nogle indsatte har desuden frigang til undervisning og andre er beskæftiget ved selvstudium.

Foruden undervisningslederen har fængslet i alt fem årsværk til undervisning der også omfatter undervisning af indsatte i to arresthuse. På grund af to barsler og en langtidssygemelding, og da det har været svært at fastholde vikarer, har undervisningen i fængslet dog i en periode været nødlidende.

Det blev oplyst at 7-8 indsatte kan modtage undervisning i skolens dagskole der underviser på 8.-10. classes niveau. Derudover kan 4 indsatte undervises i

dansk for udlændinge (6-8 timer om ugen) og 4 modtage specialundervisning. De indsatte kan desuden modtage forberedende voksenundervisning (FVU).

Det blev endvidere oplyst at ca. 20 af de indsatte på inspektionstidspunktet var beskæftiget med undervisning på fuld tid.

Det blev desuden oplyst at hver afdeling har en lærer tilknyttet der deltager i arbejdet med udarbejdelse af handleplaner for de indsatte på den pågældende afdeling.

Under min samtale med talsmændene for **de åbne afdelinger** tilkendegav de at mulighederne for skolegang og uddannelse i fængslet er for begrænset. De fremsatte ønske om at kunne tage hf-eksamen og få truck-certifikat mv. Endvidere mener de at otte timers edb om ugen er for lidt.

Under mit møde den 30. april 2007 med fængselsinspektøren oplyste han at hf-undervisning ikke er realistisk i fængslet.

I udtalelsen af 12. juni 2007 vedrørende de åbne afdelinger har fængslet vedrørende undervisning/uddannelse anført følgende:

”Statsfængslet redegjorde for, hvorfor uddannelser på højere niveau end 8. og 9. klasse bør tages i Frederikshavn som frigang, lige som de certifikater mv., der også er mulighed for at tage. Statsfængslet er ikke bekendt med at der skulle være indsatte, der er udgangsberettigede, der har været afskåret fra at tage erhvervsrelaterede uddannelser.

Der vedlægges opgørelse fra 2005 vedrørende tilbudte kurser. Opgørelse for 2006 foreligger endnu ikke.

Der udbydes 10 timers EDB om ugen, hvilket findes passende.”

Den vedlagte opgørelse for 2005 bærer overskriften AMU-kurser/lærlinge-uddannelser og indeholder en oversigt over kursusmulighederne, herunder hf-kurser mv., og hvilke kurser der konkret er påbegyndt, afbrudt, gennemført, i gang samt antal tilfælde hvor den indsatte er løsladt inden gennemførelsen. Af

oversigten fremgår det at i alt 43 indsatte påbegyndte et kursus, at 9 afbrød kurset, at 23 gennemførte kurset, at 1 fortsat var i gang, og at 10 blev løsladt. I alt 29 startede en videregående uddannelse (teknisk skole, gymnasium/hf, VUC/EUC mv.), men 7 afbrød igen. 2 indsatte påbegyndte gymnasium/hf, og 1 indsat gennemførte dette, mens 1 indsat blev løsladt inden gennemførelsen. 2 af de indsatte gennemførte et gaffeltruckkursus.

Jeg har noteret mig at der fængslet bekendt ikke skulle være udgangsberettigede indsatte der har været afskåret fra at tage erhvervsrelaterede uddannelser ved frigang. Jeg har endvidere noteret mig det der fremgår af den vedlagte oversigt for 2005. Jeg går ud fra at alle de kurser mv. der er nævnt heri, er foregået ved frigang.

Uanset det oplyste om uddannelse ved frigang – der forudsætter at den indsatte er udgangsberettiget – anmoder jeg ledelsen om en skriftlig uddybning af baggrunden for at der ikke (kan) undervises i fængslet på højere niveau end 9. klasse.

Jeg har noteret mig at certifikater mv. efter fængslets opfattelse også bør tages i forbindelse med frigang. Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt det har været overvejet at få etableret korte AMU-kurser i fængslet til fx indsatte der ikke har mulighed for frigang fordi deres ophold er kortvarigt.

Jeg anmoder desuden om oplysning om hvorvidt der for de indsatte i de åbne afdelinger er sket væsentlige ændringer i undervisningstilbuddene og den måde som undervisningen foregår på i fængslet, siden sidste inspektion. Jeg ser her bort fra det oplyste om at undervisningen i en periode har været nødlidende.

Endelig har jeg noteret mig at der udbydes 10 timers it-undervisning om ugen, og at det efter fængslets opfattelse er passende. Jeg går ud fra at fængslet løbende overvejer om det udbudte antal timer dækker behovet.

Den **lukkede afdeling** har egen dagskole hvor i alt 8-10 indsatte kan modtage undervisning. På inspektionstidspunktet var der dog alene 6 elever i dagskolen. Afdelingen tilbyder tillige forberedende voksenundervisning (FVU) som 5-6 indsatte deltog i på inspektionstidspunktet. Enkelte indsatte har også selvstudium.

Det blev oplyst at flere indsatte på inspektionstidspunktet var i gang med en videregående uddannelse idet der var et boom i antallet af langtidsindsatte på afdelingen.

Under min samtale med talsmændene for de indsatte på denne afdeling udtrykte de utilfredshed med at der ikke er det tilstrækkelige antal pladser til indsatte der ønsker undervisning på den lukkede afdeling. De oplyste at der er op til tre måneders ventetid på undervisning.

Jeg beder om ledelsens bemærkninger hertil.

Under min samtale med talsmændene på **den halvåbne afdeling** klagede de over at der er for få undervisningstimer til rådighed for de indsatte på denne afdeling. De oplyste at afdelingen har i alt fire timers undervisning om ugen (og at der undervises på 9.-10. klasse niveau).

I udtalelsen af 12. juni 2007 har fængslet oplyst følgende:

”Der har været en del sygdom i lærerstaben og 2 lærere er på barselsorlov, hvorfor det i en periode har været umuligt at tilbyde fuld-tidsundervisning. De indsatte, der har et udtalt undervisningsbehov på denne afdeling, søges tilgodeset med 4 timers undervisning om ugen.

Klientellet på den halvåbne afdeling har i denne periode – som held i uheld – haft et mindre undervisningsbehov end indsatte på de øvrige afdelinger, da der har været en hel del modne dømte med god uddannelsesbaggrund.

Man søger så vidt muligt at imødekomme konkrete behov, og er ikke bekendt med, at der skulle være indsatte, der er blevet forbigået.”

Jeg har noteret mig det oplyste, herunder at fængslet uanset at det i en periode ikke har været muligt at tilbyde undervisning i samme omfang som tidligere, mener at behovet for undervisning på afdelingen har været dækket. Da jeg går ud fra at den nedsatte undervisningsaktivitet (også på denne afdeling) er et midlertidigt problem, og da jeg forstår det oplyste sådan at fængslet løbende er opmærksomt på behovet for undervisning, foretager jeg mig ikke noget vedrørende dette forhold.

3.3 Særlige behandlingsprogrammer

Statsfængslet på Kragsskovhede tilbyder følgende adfærds-korrigerende kurser: Det kognitive færdighedsprogram, Booster (der er en genopfriskning af det kognitive program) og Anger Management. Fængslet håber desuden at komme med på ”Nye veje” der er en svensk ordning. Denne ordning er – ligesom den øvrige programvirksomhed – beskrevet i en informationspjece om programvirksomheden som Kriminalforsorgens Uddannelsescenter har udfærdiget til personalet, og som jeg modtog et eksemplar af under inspektionen.

Jeg anmoder om underretning om hvorvidt ”Nye veje” indføres i fængslet.

Undervisningen i de nævnte programmer foregår for de indsatte på de åbne og den halvåbne afdeling i særlige lokaler i skolen hertil, og for de indsatte på den lukkede afdeling på egen afdeling (i multilokalet). Undervisningen varetages af fængselsfunktionærer der er uddannet som instruktører i disse programmer, og som udelukkende beskæftiger sig med disse programmer og fritidsaktiviteter for de indsatte, jf. pkt. 3.3. Fængslet har to ansatte der er uddannet som instruktører, og en ansat der er under uddannelse til instruktør. Under inspektionen blev det oplyst at fængslet har stor succes med disse behandlingsprogrammer.

Undervisningslederen informerer de indsatte om programmerne i forbindelse med den generelle orientering som de får ved indsættelsen. De indsattes kontaktpersoner og eventuelt tillige Kif-afdelingen eller det arresthus som den indsatte måtte have haft ophold på inden indsættelsen, orienterer også om muligheden for at deltage i sådanne programmer.

Det fremgår i øvrigt af fængslets resultatkontrakt at fængslet skal gennemføre mindst 424 undervisningstimer i behandlingsprogrammer som udgangspunkt fordelt på fire til fem hold i Det kognitive Færdighedsprogram, fire hold i Anger Management og fire hold i Booster.

3.4 Fritid

Rapporten fra den sidste inspektion indeholder oplysninger om fritidsfaciliteter og mulighederne for fritidsaktiviteter for de indsatte på de åbne afdelinger. Under rundgangen besigtigede jeg – som det fremgår af pkt. 2 – også denne gang fritidsfaciliteter, men det er alene fritidsfaciliteterne på den lukkede og den halvåbne afdeling der er beskrevet, jf. punkterne 2.1.9 og 2.2.3.

Under inspektionen blev det oplyst at der – for at styrke fritidsområdet – er sket en ændring i den måde som fritiden er organiseret på. De sidste ca. to år har fængslet så vidt muligt anvendt seks årsværk udelukkende til fritidsområdet og programvirksomheden (Det kognitive færdighedsprogram mv.). På inspektionsstedspunktet var der dog kun fem årsværk hertil. Det blev oplyst at denne ændring bl.a. skyldtes at fritidsområdet for det meste har været det område der er blevet ”klemt” når der har været fravær blandt personalet på grund af sygdom mv. Det blev endvidere oplyst at ændringen har medført en mærkbar stigning i antallet af kulturudgange, og at det ellers især er på den lukkede afdeling at fængslet har kunnet mærke en positiv effekt af ændringen.

Det blev oplyst at fængslet udarbejder oversigter over afviklingen af fritidsaktiviteter i fængslet.

Jeg anmoder om en kopi af den seneste oversigt.

Fængslet har et fritidsudvalg der holder møde med afdelingslederne med jævne mellemrum.

De indsatte på **den lukkede afdeling** må kun benytte de fritidsfaciliteter der er på denne afdeling. Under min samtale med talsmændene klagede de over mulighederne for fritidsaktiviteter på denne afdeling. De oplyste at der på afdelingen alene er et motionsrum der kan benyttes 1 time om dagen til hverdag og 2 timer i weekenden. Ifølge de interne regler er der adgang til rummet 2 x 1 time til hverdag og 2 x 2 timer i weekenden, men i brevet af 24. august 2007 har fængslet oplyst at kondirummet er åbent fra kl. 18.30 til 20.30 til hverdag og fra kl. 14.30 til 17.30 (dvs. i tre timer) i weekenden. I de interne regler er det samtidig oplyst at adgangen til motionsrummet afvikles afdelingsvis, og at man derfor kun har en del af det nævnte tidsrum til rådighed. Jeg går ud fra at afdelingsvis omfatter de to afdelinger 8 og 9, og at alle indsatte fra hver afdeling, dvs. både afdeling A og afdeling B har adgang til motionsrummet samtidig i henholdsvis en og halvanden time.

Talsmændene fremsatte tillige ønske om en sportshal/gymnastiksal.

De vil også gerne have flyttet de to kondicykler der findes i motionsrummet ud på afdelingerne og have købt yderligere to kondicykler til opstilling på de sidste to afdelinger. Talsmændene begrundede det med at nogle indsatte ikke ønsker at træne med vægte og ikke bryder sig om at være i kondirummet på samme tid som indsatte der træner med vægte. De oplyste at de indsatte der vægttræner, alligevel heller ikke bruger kondicyklerne og i øvrigt ikke vil kunne nå begge dele inden for den tid der er til rådighed i rummet.

De vil også gerne have et solarium som de indsatte i flere andre fængsler har. De nævnte bl.a. Statsfængslet i Nyborg og det nye Statsfængslet Østjylland og

nogle åbne fængsler. De oplyste at et sådant solarium som de indsatte selv skal betale for at benytte, hurtigt vil kunne tjene sig ind (som det er sket i Statsfængslet i Nyborg). Talsmændene foreslog at de indsatte kunne købe betalingskort gennem købmanden.

Endvidere nævnte de at læder- og sølvværkstedet ikke benyttes fordi der mangler materialer og værktøj.

Under mit møde med samarbejdsudvalget – der fandt sted forud for min samtale med talsmændene for den lukkede afdeling – blev det nævnt at mulighederne for fritidsaktiviteter for de indsatte på den lukkede afdeling ikke er optimale. Også fængslet udtrykte et ønske om at få en sportshal til de indsatte på den lukkede afdeling. Det blev i den forbindelse oplyst at de indsatte på den lukkede afdeling af sikkerhedsmæssige årsager ikke kan få tilladelse til at benytte fængslets sportshal. Det blev videre oplyst at antallet af langtidsindsatte på afdelingen er steget.

I udtalelsen af 12. juni 2007 har fængslet vedrørende spørgsmålet om fritidsaktiviteter for de indsatte på den lukkede afdeling anført følgende:

”Der har i anlægsfasen eller senere ikke været ressourcer til at etablere en sportshal.

Af både ordens- og sikkerhedsmæssige, men tillige af brandmæssige hensyn finder statsfængslet ikke mulighed for at opsætte kondicykler i afdelingerne, da disse i givet fald skulle stå på gangarealet. Statsfængslet er derfor nødt til at fastholde, at kondicyklerne skal befinde sig i kondirummet.

Statsfængslet finder ikke, at begrundelsen om, at Statsfængslet i Nyborg eller Østjylland har opsat solarier som en tilstrækkelig begrundelse for, at statsfængslet skal opsætte solarier, der ikke tjener et helbredsmæssigt forhold.

Statsfængslet står uforstående overfor, at der skulle mangle materiale eller værktøj i læder- og sølvværkstedet.”

Jeg har forståelse for ønsket om en sportshal, men jeg har ikke grundlag for at henstille at der bevilges midler til opførelse af en sådan sportshal. Jeg har heller ikke grundlag for at kritisere at de indsatte på den lukkede afdeling af den

af fængslet anførte grund ikke må benytte fængslets sportshal. Netop fordi de indsatte ikke må benytte fængslets sportshal og ikke selv har en sportshal, er det imidlertid vigtigt at sikre de indsattes muligheder for at udøve fysisk aktivitet på anden vis, dels i kondirummet og dels udenfor. Idet jeg henviser til beskrivelsen under pkt. 2.1.4 af gårdtursarealet til denne afdeling, anmoder jeg i den forbindelse fængslet om at oplyse nærmere om mulighederne for boldspil mv. i gården.

Jeg kan heller ikke kritisere at fængslet af nævnte grunde ikke mener at kunne flytte kondicyklerne ud på gangarealerne. Idet jeg går ud fra at de indsatte foretrækker at kunne benytte kondirummet i en hel time frem for en opdeling med henblik på at tilgodese indsatte der ikke ønsker at træne med vægte og ikke bryder sig om at være i kondirummet på samme tid som indsatte der træner med vægte, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold. Det bemærkes at den tid som de indsatte har til rådighed i kondirummet, ikke i sig selv giver mig anledning til bemærkninger.

Uanset at de indsatte i Statsfængslet i Nyborg og Statsfængslet Østjylland har solarier, har jeg ikke grundlag for at kritisere at Statsfængslet på Kragsskovhede ikke ønsker at imødekomme de indsattes ønske om et solarium.

Endelig har jeg noteret mig at der hverken skulle mangle materialer eller værktøj i læder- og sølvværkstedet. Jeg henviser de indsatte til at gøre personalet opmærksom på eventuelle mangler, og jeg går ud fra at der i så fald foretages det fornødne med henblik på udbedring heraf.

I den orienteringsskrivelse som fængslet har udfærdiget til de indsatte på den lukkede afdeling, er det nævnt at der i kondilokalet findes et mindre udvalg af bøger, og at udlån kan ske ved henvendelse til personalet. I udtalelsen af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at der ved etableringen af den lukkede afdeling blev indgået en aftale med biblioteket i Frederikshavn om en udvidelse af den

hidtidige biblioteksordning. Til den lukkede afdeling er der indkøbt to vogne til biblioteksbøger der står i fritidsrummet hvor bøgerne kan lånes i forbindelse med fritid. Det er endvidere oplyst at bøgerne udskiftes af personalet med jævne mellemrum eller efter behov, og at der tillige findes tegneserier og tidsskrifter. Indtil videre kan de indsatte tillige låne musik, og der hjemtages udenlandsk litteratur eller musik efter behov. Det fremgår endelig at der er fremlagt brochurer fra biblioteket i Frederikshavn der orienterer om nye bøger, og at fritidspersonalet bistår de indsatte med at hjemtage ønskede bøger.

Jeg har noteret mig det oplyste om biblioteksordningen for de indsatte på den lukkede afdeling. Jeg har ingen bemærkninger hertil, bortset fra at jeg anbefaler at der til enhver tid findes et mindre udvalg af bøger på andre sprog end dansk i bogsamlingen på afdelingen.

Jeg er enig med de indsatte og fængslet i at mulighederne for fritidsaktiviteter for de indsatte på den lukkede afdeling ikke er optimale, men jeg har ikke grundlag for at foretage mig mere vedrørende dette forhold der primært skyldes de bygningsmæssige rammer for denne afdeling.

De indsatte på **den halvåbne afdeling** har også fritidsfaciliteter på afdelingen, men skolens fritidsfaciliteter er tillige til rådighed for de indsatte en gang om ugen i tre timer (mellem kl. 15.00 og kl. 18.00) hvor der er lukket for indsatte fra de øvrige afdelinger. De indsatte ledsages af personale til skolens fritidsfaciliteter. Talsmændene på denne afdeling fremsatte ønske om mere tid i sports hallen. De oplyste at de indsatte i de tre timer som de har til rådighed i skolen en gang om ugen, også skal afvikle andre fritidsaktiviteter end sport så som bibliotek, læderværksted mv. De foretrak at få en dag mere i skolen frem for ekstra tid den ene dag om ugen.

Talsmændene på denne afdeling efterlyste desuden flere kulturudgange og oplyste at der har været flere sådanne udgange før.

Som nævnt ovenfor blev det under mødet med samarbejdsudvalget oplyst at ændringen på fritidsområdet havde medført en mærkbar stigning i antallet af kulturudgange.

Under den afsluttende samtale oplyste ledelsen at den ville overveje ønsket om mere tid i skolen. Jeg anmodede ledelsen om at underrette mig om resultatet af ledelsens overvejelser.

I udtalelsen af 12. juni 2007 har fængslet gengivet oplysninger fra fritidsgruppen om fritidsaktiviteter for de indsatte på den halvåbne afdeling. Heri er det bl.a. oplyst at de indsatte i skolen kan komme på biblioteket, handle i husflidsbutikken, arbejde med sølv og læder, benytte kondirummet, og benytte to sale til idræt, fx badminton, samt en tredje sal til bordtennis, billard og avislæsning mv.

Det er endvidere oplyst at der er personale til stede hele tiden, at der i gennemsnit er fire indsatte der benytter sig af tilbuddet om at komme i skolen, og at de indsatte til tider gerne vil tilbage til afdelingen før kl. 18.00.

Videre er det oplyst at der for de indsatte på denne afdeling arrangeres kulturudgange både af personalet fra fritidsgruppen og af personalet på afdelingen. For så vidt angår kulturudgange arrangeret af fritidsgruppen, er der henvist til en redegørelse (der ikke er vedlagt). På afdelingen har de indsatte mulighed for at træne og arbejde med sølv mv.

Jeg går ud fra at det herefter er ledelsens opfattelse at der ikke er grundlag for at tilbyde mere tid i skolen.

På baggrund af det oplyste om de indsatte fra den halvåbne afdelings benyttelse af skolens fritidsaktiviteter har jeg ikke grundlag for at kritisere at de ikke er tilbudt mere tid i skolen. Jeg beder dog ledelsen om at overveje om det vil være muligt og hensigtsmæssigt at opdele de indsattes tid i skolen således at de får adgang til skolens aktiviteter i kortere tid to gange om ugen. Hvis det er tilfæl-

det, beder jeg ledelsen om at overveje en sådan opdeling som de indsatte foretrak, jf. ovenfor. Jeg beder om underretning om resultatet af overvejelserne.

Det oplyste om mulighederne for fritidsaktiviteter i fængslet, herunder på den lukkede og den halvåbne afdeling, giver mig ikke i øvrigt anledning til bemærkninger.

4. Samtaler med talsmændene

Nogle af de spørgsmål som talsmændene rejste, er som tidligere nævnt afsluttet i mine breve til talsmændene og andre indgår i gennemgangen ovenfor.

4.1 Samtale med talsmændene for de indsatte på de åbne afdelinger

Talsmændene udleverede under denne samtale en liste over de punkter som de ønskede at rejse, og under samtalen uddybede talsmændene de enkelte punkter.

4.1.1 Renovering af varmeanlæg

Talsmændene oplyste at der var kommet et helt nyt varmeanlæg i fængslet, men at det ikke virker. De oplyste at varmen ikke kan reguleres, og at det således enten er meget varmt eller meget koldt.

Under den afsluttende samtale oplyste ledelsen at fængslet var opmærksomt på problemet. Det blev oplyst at sagen på det tidspunkt verserede ved Naturgas Nord der har installeret de nye gaskedler, og at der ville komme en tekniker derfra i slutningen af marts 2007.

Jeg anmodede fængslet om at underrette mig om hvad der videre skete vedrørende dette forhold, og tilkendegav at jeg – når jeg havde modtaget svar fra fængslet – ville overveje om det gav mig anledning til at foretage mig mere.

I udtalelsen af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at fængslet forventer at renoveringen af varmeanlægget er tilendebragt inden den nye fyringssæson. Fængslet har samtidig bemærket at fængslet er uden skyld i de omhandlede mangler der er søgt udbedret af leverandøren.

Jeg har noteret mig det oplyste som ikke giver mig anledning til at foretage mig mere vedrørende dette forhold.

4.1.2 Adgang til egen pc og internet

Talsmændene mener at der er for få pc'er til rådighed for de indsatte til undervisningsbrug. De oplyste at der er i alt otte sådanne pc'er.

De ønsker endvidere øget mulighed for at kunne anvende pc'er og herunder få adgang til Internettet uden for undervisningssituationer. De oplyste at praksis er lempeligere i Statsfængslet Renbæk og i Statsfængslet ved Sdr. Omme hvor de indsatte nemmere kan få adgang til en pc uden internetadgang.

Jeg fortalte talsmændene at spørgsmålet om de indsattes adgang til pc'er og Internettet indgår i en indstilling fra direktoratets sikkerhedsudvalg. I et brev af 30. marts 2007 har direktoratet oplyst at det på et formandsudvalgsmøde den 30. januar 2007 blev besluttet at hele spørgsmålet vedrørende indsattes anvendelse af pc'er skal drøftes mere indgående i en ny arbejdsgruppe. I brev af 28. juni 2007 har direktoratet oplyst at arbejdsgruppen forventes at afgive indstilling den 15. august 2007, og at indstillingen herefter skal drøftes i direktoratet. Direktoratet vil inden den 1. november 2007 orientere mig om status i sagen.

I brevet af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at fængslet afventer direktoratets centrale udmelding på dette punkt. Fængslet har videre oplyst at fængslet ikke er bekendt med at praksis skulle være lempeligere i Statsfængslet ved Sdr. Omme og Statsfængslet Renbæk "idet udlevering af PC mv. foretages efter en konkret vurdering af behovet".

Jeg har noteret mig at Statsfængslet på Kragsskovhede ikke mener at fængslet har en mere restriktiv praksis end i de øvrige (nævnte) åbne fængsler. Det bemærkes at det forhold at udlevering af pc mv. sker efter en konkret vurdering ikke i sig selv indebærer at praksis ikke kan være forskellig.

På det foreliggende grundlag foretager jeg mig dog ikke mere vedrørende det af talsmændene oplyste om forskellig praksis. Jeg må henvise indsatte der får afslag på at få udleveret en pc, til at klage til direktoratet og i den forbindelse eventuelt gøre gældende at praksis i Statsfængslet på Kragsskovhede er mere restriktiv end i andre åbne fængsler.

Jeg beder om fængslets bemærkninger til det af talsmændene anførte om for få pc'er til undervisningsbrug.

4.1.3 Psykologbistand

Talsmændene oplyste at der tidligere har været en psykolog tilknyttet fængslet, og fremsatte ønske om at fængslet på ny får tilknyttet en psykolog. De oplyste at det er muligt via psykiateren at få en henvisning til en psykolog, men at det er meget svært.

Ledelsen oplyste at fængslet for så vidt gerne vil have en fast tilknyttet psykolog, men at det er et spørgsmål om økonomi. Ledelsen oplyste endvidere at det eventuelt vil kunne lade sig gøre at konvertere nogle psykiatertimer til psykologtimer. Fængslet har i alt seks timer om ugen til psykiaterbistand.

Jeg forstod det sådan at ledelsen ville være indstillet på at overveje en sådan konvertering. I forbindelse med mit svar til talsmændene anmodede jeg derfor ledelsen om at underrette mig om resultatet af disse overvejelser.

I udtalelsen af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at fængslet aldrig har haft en psykolog tilknyttet, men at fængslet overvejer det idet fængslet er enig i at der

er for lang ventetid til fængslets psykiater. Fængslet har oplyst at fængslet overvejer en supplementordning idet det alene er psykiateren der har ret til at ordinere psykofarmaka. Fængslet har videre oplyst at punktet skal drøftes med fængslets sundhedspersonale, og at det er et spørgsmål om ressourcer.

Jeg har noteret mig det oplyste og beder om underretning om resultatet af fængslets overvejelser efter drøftelserne med sundhedspersonalet.

4.1.4 Tv-forhold

Talsmændene oplyste at fængslet modtager tv via parabler, og at kanalerne falder ud i blæsevejr. De vil gerne have kabel-tv, og oplyste at de havde forelagt dette ønske for ledelsen der 2½ måned tidligere havde lovet svar inden for tre uger.

Også de indsatte på den halvåbne afdeling klagede over dårlige modtageforhold og oplyste at de også havde klaget skriftligt over dette.

Jeg henledte ledelsens opmærksomhed på at talsmændene for de åbne afdelinger savnede svar på ovenstående og bad om underretning om ledelsens svar. Jeg anmodede ligeledes om en kopi af svaret til de indsatte på den halvåbne afdeling.

I svarene af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at muligheden for kabel-tv undersøges. Det er endvidere oplyst at fængslet ikke er bekendt med klager over dårlige modtagelsesforhold.

Jeg anmoder om underretning om resultatet af fængslets undersøgelse med henblik på etablering af kabel-tv.

Talsmændene ville endvidere gerne se regnskabet vedrørende tv-ordningen. De oplyste at ordningen koster ca. ½ mio. kr. om året, og at de indsatte betaler for leje af tv-apparaterne (signal).

Jeg videresendte ønsket om at se regnskabet til ledelsen og bad om underretning om resultatet heraf.

Fængslet har i svaret af 12. juni 2007 oplyst de indsatte har mulighed for at se regnskabet, og skal aftale nærmere herom med fængslets økonomichef. Hvis det giver anledning til yderligere, vender fængslet tilbage vedrørende dette punkt.

Da svaret er gennemgået med talsmændene på et talsmandsmøde den 24. maj 2007, går jeg ud fra at fængslet har gjort de indsatte bekendt med denne fremgangsmåde. Jeg har noteret mig at fængslet vender tilbage hvis det giver anledning til yderligere. På det foreliggende grundlag foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

Tv-apparater med indbygget dvd-afspiller er, som tidligere nævnt, fast celleinventar. De indsatte betaler 35 kr. om ugen for signalet (ikke for leje af apparatet).

Under mødet den 30. april 2007 oplyste fængselsinspektøren at det er fængslet der administrerer ordningen. I svaret af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at fængslet afholder udgiften til driften for modtagelse af tv-kanaler, og at fængslet på grund af omkostningerne har overvejet at hæve betalingen for signal fra de indsatte.

Idet fængslet har oplyst at fængslet "har" overvejet spørgsmålet om at hæve de indsattes betaling for signal, anmoder jeg om nærmere oplysninger om disse overvejelser.

Det tilføjes at jeg er bekendt med at Direktoratet for Kriminalforsorgen har udsendt en skrivelse (af 30. maj 2007) til kriminalforsorgens fængsler og arresthusene om tv-ordningen for den indsatte. Af dette brev fremgår det at direktoratet har besluttet pr. 1. juni 2007 at hæve den maksimumspris som direktoratet tidligere har fastsat for arresthusenes og Københavns Fængslers udlejning af tv-apparater til de indsatte fra 5 til 6 kr. om dagen, og at maksimumsprisen nu også gælder for udlejning af tv-apparater til de indsatte i de *lukkede* fængsler (og således også de lukkede afdelinger i de åbne fængsler).

Det fremgår tillige af skrivelsen at udlejningsordningerne bør administreres efter de betingelser som jeg angav i brev af 12. september 2005, og som direktoratet herefter har opremset. I det nævnte brev tilkendegav jeg at jeg under nærmere angivne forudsætninger ingen bemærkninger har til at indsatte etablerer antenneforeninger hvor indsatte betaler for at kunne se et større udbud af kanaler (programpakker).

4.1.5 Transport af besøgende

Talsmændene fremsatte ønske om transport af besøgende til og fra Jerup Station der er beliggende ca. 2,2 km fra fængslet. De oplyste at det er lang vej at gå for fx en mor med to små børn (på landevejen). De oplyste endvidere at det er tilstrækkeligt at køre én gang frem og tilbage hver dag eller eventuelt blot i weekenden.

Talsmændene oplyste i den forbindelse at der i andre fængsler (Statsfængslet Møgelkær, Statsfængslet ved Sdr. Omme og Statsfængslet Renbæk) er en ordning hvorefter de besøgende hentes og bringes af en indsat i fængslets bus, og at Statsfængslet på Kragshovede har en bus der kan bruges til formålet.

Ledelsen afviste under den afsluttende samtale umiddelbart at indføre en ordning som ønsket af de indsatte.

Fra min inspektion af Statsfængslet Renbæk er jeg bekendt med at der dette sted er en ordning hvorefter besøgende vil kunne hentes og bringes fra offentlig transportmulighed.

Jeg anmodede (bl.a. derfor) ledelsen om at undersøge ordningen i de andre fængsler som talsmændene havde henvist til, og på denne baggrund overveje deres ønske nærmere. Jeg anmodede om underretning om resultatet af disse overvejelser.

I svaret af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at fængslet ikke umiddelbart overvejer transport af besøgende. Fængslet har videre oplyst at henvisningen til de øvrige fængslers ordning ikke er relevant for Statsfængslet på Kragsskovhede da der fra de andre statsfængsler er betydeligt længere til offentlige transportmidler end fra Statsfængslet på Kragsskovhede.

Jeg har forståelse for talsmændenes ønske om en hente-/bringeordning, i hvert fald i relation til besøgende med små børn der skal gå mere end to kilometer (medmindre de tager/har råd til en taxi) på en landevej uden fortovej. Jeg mener dog ikke at jeg har tilstrækkeligt grundlag for at afgive en henstilling om at fængslet etablerer en sådan ordning.

4.2 Samtale med talsmændene for de indsatte på den halvåbne afdeling

4.2.1 Købmand

Talsmændene udtrykte utilfredshed med at den nye købmand som fængslet havde fået (pr. 1. august 2006), ikke udleverede en tilbudsavis. De nævnte desuden at der indimellem er problemer med varer der er udløbet eller meget tæt på sidste salgsdag/holdbarhedsdag.

Også talsmændene for de indsatte på den lukkede afdeling efterlyste en tilbudsavis. Såfremt de indsatte ikke kan få en tilbudsavis, vil de gerne have udvalgte tilbud. De efterlyste også et bredere sortiment og en liste over sortimen-

tet. De nævnte desuden at det er lidt tilfældigt hvad der er i kødmontren, og oplyste at de tidligere havde mulighed for at bestille kødvarer i større mængder. Endelig nævnte talsmændene at priserne er høje.

Jeg oplyste at jeg ikke foretog mig videre vedrørende det forhold at købmanden ikke udleverer en tilbudsavis.

Under min rundgang på fængslet besøgte jeg også købmandsbutikken – som efter min opfattelse har et rimeligt sortiment henset til størrelsen af butikken. Jeg konstaterede ingen varer der var udløbet eller tæt på sidste salgsdag/holdbarhedsdag. Jeg bemærkede i øvrigt at der var et konkret tilbud i butikken. Købmandens far der var til stede ved besigtigelsen, oplyste at varer der er tæt på at udløbe, kan sættes på tilbud, og at de indsatte i så fald udtrykkeligt oplyses om at der er tale om varer der er tæt på udløbsdato.

Det blev oplyst at købmandsbutikken får besøg af fødevareregionen der ikke havde haft bemærkninger. (Fra Internettet er jeg bekendt med en artikel af 21. april 2006 om resultatet af en kontrol af butikken under en tidligere bestyrer).

Jeg oversendte ønsket fra talsmændene på den lukkede afdeling om udvalgte tilbud, om en liste over sortimentet og om muligheden for at kunne bestille kødvarer til fængslet med henblik på at fængslet kan forelægge ønskerne for købmanden. Jeg anmodede om underretning om hvad der videre sker i den anledning.

Under mødet den 30. april 2007 oplyste fængselsinspektøren at fængslet efter inspektionen havde fået en ny købmand (fra samme kæde og på samme vilkår). Jeg bad om at få en kopi af kontrakten med købmanden.

Med svaret af 12. juni 2007 har fængslet fremsendt kopi af kontrakten med den nye købmand. Det fremgår bl.a. heraf at varerne i butikken i fængslet skal sælges til samme pris som i købmandens butik uden for fængslet. Det fremgår

endvidere at der nedsættes et butiksudvalg med forpagteren, to repræsentanter for de indsatte og en medarbejder fra fængslets bogholderi.

Jeg går ud fra at fængslet vil forelægge ønskerne fra talsmændene på den lukkede afdeling om udvalgte tilbud, om en liste over sortimentet og om muligheden for at kunne bestille kødvarer for den nye købmand. Jeg anmoder om underretning om hvad der videre sker i den anledning.

Jeg går desuden ud fra at fængslet fører det fornødne tilsyn med at kontrakten mellem fængslet og købmanden overholdes og således med jævne mellemrum foretager sammenligning af priserne i købmandens forretning i og uden for fængslet.

Da der siden inspektionen er kommet en ny købmand, foretager jeg mig ikke mere vedrørende spørgsmålet om købmandsordningen i fængslet.

Af det materiale som jeg har modtaget fra fængslet, fremgår det at der den 19. februar 2007 er indgået en aftale hvorefter de indsatte i den lukkede afdeling kan købe grillmad to dage om ugen. Der er tale om en forsøgsordning.

Jeg anmoder om oplysning om hvorfor der ikke er samme mulighed for de øvrige indsatte i fængslet og om erfaringerne (til sin tid) om ordningen.

4.3 Samtale med talsmændene på den lukkede afdeling

4.3.1 Defekte dvd-afspillere

Talsmændene oplyste at de fleste af dvd-afspillerne der er indbygget i de tv-apparater som fængslet udlejer til de indsatte, er defekte. De oplyste at de havde mulighed for at leje playstations, men at det kun er 1 ud af 5 playstations der også kan afspille dvd'er, og at der i øvrigt ikke er nok playstations til alle (jf. pkt. 4.3.6).

Jeg nævnte at jeg er bekendt med at der generelt er problemer med dvd-afspillerne i de tv-apparater der udlejes til de indsatte i de lukkede fængsler/afdelinger. Problemet er at dvd-/cd-læseren er følsom over for røg og støv. Der er således tale om et problem der ikke kun gælder for de tv-apparater der findes i Statsfængslet på Kragsskovhede, men for alle de tv-apparater som kriminalforsorgen udlejer til de indsatte. På denne baggrund og da direktoratet er opmærksomt på problemet, foretog jeg mig ikke mere vedrørende dette generelle problem.

Under den afsluttende samtale oplyste ledelsen at fængslet er opmærksomt på problemet og har indkøbt enkelte dvd-afspillere der udleveres til de indsatte. Ledelsen oplyste endvidere at fængslet ville se nærmere på problemet.

Jeg anmodede fængslet om at underrette mig om resultatet heraf. Jeg bad i den forbindelse fængslet om at oplyse hvorvidt de indsatte – hvis der ikke er nok enkeltstående dvd-afspillere til at afhjælpe problemet – kan få udskiftet et tv-apparat hvis dvd-afspilleren i apparatet ikke virker.

I svaret af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at der er afgivet bestilling på 36 dvd-maskiner (og 30 PS2-spillekonsoller) til afdelingen.

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig på denne baggrund ikke mere vedrørende problemet med defekte dvd-afspillere.

4.3.2 Tv-kanaler

Talsmændene oplyste at de indsatte alene kan se i alt 16 tv-kanaler selv om de betaler det samme for at leje tv som de indsatte i Statsfængslet i Nyborg der kan se 54 forskellige kanaler. De oplyste endvidere at det ikke er dyrere at få en anden pakke der giver adgang til flere (og andre) kanaler. De vil gerne have fx DR 2, TV2 Zulu, Animal Planet og forskellige kanaler på tyrkisk og arabisk.

Under mødet den 30. april 2007 oplyste fængselsinspektøren bl.a. at fængslet med jævne mellemrum drøfter spørgsmålet om ændring af kanaler med de indsattes talstmænd. Han oplyste endvidere at fængslet – hvis der blev lagt kabel til Statsfængslet på Kragsskovhede – kunne få en bedre programpakke.

Det fremgår endvidere af svaret af 12. juni 2007 vedrørende den lukkede afdeling at fængslet har undersøgt muligheden for at komme med i Ålbæk antenne-lav om en ordning der eventuelt kan give et større udbud af kanaler. Det er samtidig oplyst at det i sin tid er de indsatte selv der har valgt udbuddet af kanaler, og at der formentlig aldrig vil blive fuld tilfredshed med det udbud der er til rådighed.

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt den undersøgelse som fængslet har foretaget med hensyn til at komme med i Ålbæk antenne-lav, omfatter adgangen til kabel-tv. I så fald henviser jeg til min anmodning under pkt.4.1.4 ovenfor om underretning om resultatet af fængslets undersøgelse herom.

Jeg har noteret mig at fængslet med jævne mellemrum drøfter spørgsmålet om ændring af kanaler med de indsattes talstmænd. Jeg går således også ud fra at det vil være muligt at udskifte nogle af kanalerne med andre kanaler såfremt (et flertal af) de indsatte ønsker det. Da fængslet for tiden undersøger muligheden for kabel-tv, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold ud over (på ny) at henlede fængslets opmærksomhed på at de indsatte på den lukkede afdeling under inspektionen fremsatte et udtrykkeligt ønske om nærmere bestemte kanaler.

4.3.3 Gårdtur

Talstmændene oplyste at de indsatte kun har en times gårdtur om dagen – også i weekenden – og at den ligger om eftermiddagen. Gårdtur afvikles for alle indsatte i den lukkede afdeling (både afdeling 8 og afdeling 9) i et fælles gårdareal der er beliggende i den ene ende af afdeling 9. Talstmændene fremsatte ønske

om at afdeling 9 får lov til om morgenen at benytte den gård der ligger ved den anden ende af denne afdeling, og at afdeling 8 får etableret en gård for enden af denne afdeling (ud for branddøren) til gårdtur om morgenen.

Under den afsluttende samtale oplyste ledelsen bl.a. at de indsatte får mere tid uden for om sommeren end den tid som de efter reglerne har krav på. Ledelsen oplyste endvidere at en udvidelse af tiden til gårdtur er et spørgsmål om ressourcer, og at bevillingen til fængslets lukkede afdeling er dårligere end bevilingerne til de lukkede fængsler.

Det stod mig ikke klart om de indsatte – såfremt de ikke kunne få deres ønske opfyldt – ønskede at få mulighed for at afvikle gårdtur også om morgenen i fællesgården, eventuelt derved at den eksisterende gårdtur deles op i gårdtur om morgenen og om eftermiddagen.

Jeg oversendte deres ønske(r) til ledelsen til afklaring og besvarelse og anmodede om underretning om ledelsens svar.

I svaret af 12. juni 2007 har fængslet vedrørende dette forhold anført følgende:

”Statsfængslet har overvejet, om man kunne foretage en egentlig statistisk undersøgelse af, hvor meget ekstra gårdtur, de indsatte i den lukkede afdeling får, men finder ikke på det foreliggende grundlag behov herfor, idet de indsatte typisk får spontane gårdture, når de udtrykker ønske herom. Personalet vil i givet fald også skulle registrere alle de gårdture som bliver aflyst, fordi de indsatte ikke ønsker gårdtur. Man går ud fra, at den ekstra times gårdtur, der ønskes om morgenen, alene drejer sig om arbejdsfri dage, hvilket kan være lidt problematisk af hensyn til personalebemandingen. Statsfængslet er nødt til at iværksætte gårdture med overvågning af sikkerhedsmæssige grunde.”

Jeg har noteret mig det oplyst. Da ledelsen ikke ses at have afklaret med de indsatte om de ønsker deres gårdtur delt op (og om ønsket alene omfatter arbejdsfri dage), beder jeg ledelsen om at oplyse hvorvidt det oplyste om at gård-

tur om morgenen kan være problematisk af hensyn til personalebemandingen, skal forstås sådan at en sådan opdeling ikke vil være mulig.

4.3.4 Fællesarrangementer

Talsmændene efterlyste en mulighed for at kunne være sammen alle sammen ved særlige anledninger, fx til runde fødselsdage. De oplyste at det var muligt i fx Statsfængslet i Nyborg (i skakrummet).

Også dette spørgsmål oversendte jeg til ledelsen til besvarelse med anmodning om underretning om svaret.

I svaret af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at der ikke er forbud mod fællesarrangementer, men at der foretages en konkret vurdering af anmodninger herom hvori indgår bemandings- og sikkerhedsmæssige forhold. Fængslet har således ingen indvendinger mod fællesarrangementer hvis det er praktisk muligt og sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Fængslet har i den forbindelse oplyst at der allerede afvikles fællesarrangementer, bl.a. koncerter ved fængselspræsten.

Jeg har noteret mig det oplyste.

4.3.5 Udlevering af tøj

Talsmændene oplyste at der er kommet nogle nye regler vedrørende udlevering af tøj der har bevirket at de indsatte har fået frataget en del tøj med forskellig tekst på. Så vidt jeg forstod, er der tale om regler som fængslet (og ikke direktoratet) har fastsat.

Da disse regler ikke var blandt det materiale som jeg har modtaget fra fængslet, anmodede jeg fængslet om en kopi af reglerne og om fængslets bemærkninger til klagen under dette punkt.

Med svaret af 12. juni 2007 har fængslet fremsendt korrespondance herom med Direktoratet for Kriminalforsorgen i anledning af en konkret klage. Fængslet har bemærket at direktoratet dog ikke har taget stilling i den konkrete sag idet den pågældende indsatte er løsladt og så vidt vides ikke har ønsket en afgørelse, og idet de indsatte i den åbne afdeling ikke har ønsket at opretholde klagen. Fængslet har samtidig oplyst at reglerne er de samme i den lukkede afdeling.

Af den vedlagte korrespondance fremgår det bl.a. at forbuddet omfatter tøj af mærket ”Organized Crime” og ”Enemy of the State”. Det fremgår endvidere at fællestalsmanden for de indsatte i de åbne afdelinger den 14. marts 2007 over for fængslet har tilkendegivet at de indsatte er indforstået med ikke at bære tøj af førstnævnte mærke i fængslet, på frigang og på fritids- og kulturudgange, og at der ikke har været klaget til direktoratet over forbuddet for så vidt angår det andet mærke. Dette har fængslet meddelt direktoratet i en udateret udtalelse hvori fængslet samtidig har meddelt at fængslet anser den konkrete klagesag for bortfaldet, men imødeser en eventuel afgørelse fra direktoratet vedrørende det principielle spørgsmål.

Det fremgår endvidere af det vedlagte materiale at forbuddet er begrundet i at det nævnte tøj kan virke som en magtdemonstration, jf. genstandsbekendtgørelsens § 2, stk. 1, nr. 12. For så vidt angår mærket ”Enemy of the State” – som fællestalsmanden ikke var ”helt enig i” at forbuddet også måtte omfatte – har fængslet (tillige) henvist til problemer med at nogle af trøjerne er forsynet med åbenbare ”smuglerlommer”.

Jeg anmoder om direktoratets bemærkninger til fængslets forbud, eventuelt i form af en kopi af direktoratets afgørelse såfremt direktoratet træffer afgørelse herom på baggrund af fængslets (udaterede) udtalelse.

4.3.6 Playstation

Talsmændene klagede over at der kun er i alt 25 playstations til udlejning til de indsatte. De oplyste at de indsatte skrives på venteliste til leje af playstation, men at de indsatte i øvrigt skiftes til at leje playstations således at man kan have en playstation i tre måneder ad gangen. De langtidsindsatte kan dog få lov til fast at have en playstation. Talsmændene oplyste endvidere at ca. halvdelen af spillemaskinerne ikke virker som de skal. De foreslog at fængslet i stedet for at indkøbe playstations til udlejning indgik en kontrakt med en butik om udlejning, herunder med mulighed for at leje spil.

Det fremgår af § 13, stk. 1, i genstandsbekendtgørelsen (nr. 208 af 18. marts 2005) at indsatte i lukkede fængsler kan få tilladelse til at leje en spillekonsol til brug i eget opholdsrum. Efter § 13, stk. 2, skal spillekonsoller der udlejes til de indsatte, være af en type der er godkendt af direktoratet. Kriminalforsorgen har til formålet indkøbt egne playstations til udlejning til de indsatte.

Jeg meddelte på denne baggrund at jeg ikke foretog mig mere vedrørende talsmændenes forslag om at fængslet indgår en aftale med en forretning om leje af spillekonsoller.

Af pkt. 32 i Direktoratet for Kriminalforsorgens vejledning om genstandsbekendtgørelsen (vejledning nr. 22. af 17. marts 2005) fremgår det at de lukkede fængsler er forpligtede til at etablere en lejeordning med hensyn til spillekonsoller, men det fremgår tillige at det efter omstændighederne vil være acceptabelt at der er en noget længere ventetid før en anmodning om leje af en spillekonsol kan imødekommes. De lukkede fængsler eller afdelinger er med andre ord ikke forpligtede til at have et antal spillekonsoller til udlejning svarende til antallet af indsatte i fængslet/afdelingen.

Jeg oversendte klagen over antallet af playstations og det forhold at mange af dem ikke virker som de skal, til fængslet til besvarelse. Jeg anmodede om underretning om fængslet svar.

I svaret af 12. juni 2007 har fængslet (som allerede nævnt) oplyst at der er afgivet bestilling på 30 PS2 spillekonsoller til afdelingen.

Jeg foretager mig på denne baggrund ikke mere vedrørende dette forhold.

5. Andre forhold

5.1 Urinprøvekontrol

Under min samtale med samarbejdsudvalget redegjorde ledelsen nærmere for fængslets praksis med hensyn til foretagelse af urinprøvekontrol.

Ledelsen oplyste at fængslet ifølge resultatkontrakten skal gennemføre i alt 1500 urinprøvekontroller i 2007. Ledelsen oplyste endvidere at de primært skal gennemføres som stikprøvekontroller, og at direktoratet har underkendt fængslets fortolkning heraf og dermed den praksis som fængslet tidligere har haft.

Denne praksis har været atypisk i forhold til praksis i de øvrige fængsler idet fængslet har valgt at foretage størsteparten af urinprøvekontrollerne i forbindelse med indsættelse af de indsatte. Formålet hermed er at få et billede af den indsattes eventuelle brug af euforiserende stoffer til brug for den videre behandling af den indsattes afsoningsforløb (udgang mv.). Ved indsættelsen er den indsatte endnu ikke udgangsberettiget, og hvis prøven er positiv, vil den indsatte have mulighed for at aflægge en ren urinprøve og dermed komme på udgang (lige) efter udløbet af karenperioden (når betingelserne for udgang, herunder de tidsmæssige betingelser, i øvrigt er opfyldte). For at få en status vil fængslet desuden gerne tage en ny prøve senere når den første har været positiv. Fængsler mener at det hjælper meget på den indsattes erkendelse og gavner sagsbehandlingen at prøverne tages på et tidligt tidspunkt frem for vilkårlige prøver der rammer tilfældigt.

Det blev i den forbindelse oplyst at knap 50 pct. af urinprøvekontrollerne sker på konkret mistanke før og efter udgang, og at 80 pct. af de øvrige 50 pct. (sva-

rende til 40 pct. i alt) er foretaget ved indsættelsen. I praksis har det således kun været ca. 10 pct. af alle fængslets urinprøvekontroller der har været foretaget på andre tidspunkter.

Fængslet har fortolket ”stikprøvevis” prøver som prøver der foretages uden konkret mistanke, men denne fortolkning har direktoratet som nævnt underkendt. Efter direktoratets opfattelse skal der ved ”stikprøvevis” urinprøvekontroller være en reel risiko for at blive udtaget til stikprøvekontrol.

Fængslet har herefter ændret praksis så den svarer til praksis i de øvrige fængsler, men fængslet har dog valgt at fastholde praksis med at foretage urinprøvekontrol ved indsættelse. Fængslet foretager derfor flere end 1500 urinprøvekontroller om året og betaler selv for de ekstra prøver. Fængslet oplyste i den forbindelse at der købes ca. 100 pladetest mere om året, og at direktoratet ikke har haft indvendinger mod denne ”overbygning”.

På min forespørgsel herom oplyste fængslet at der forelå et skriftligt svar fra direktoratet vedrørende dette forhold. Jeg har efterfølgende modtaget en kopi af fængslets brevveksling med direktoratet herom.

Det fremgår bl.a. heraf at direktoratet i brev af 28. november 2006 har udtrykt forståelse for at fængslet ved at udtage det store antal prøver ved nyindsættelser får kendskab til den enkelte indsatte misbrug som senere kan indgå i den indsatte afsoningsplan mv. Direktoratet har dog ikke ment at denne procedure er i overensstemmelse med intentionerne med den stikprøvevis urinprøvekontrol. Direktoratet har henvist til at det af indstillingen herom fremgår at urinprøveafleggelsen skal ske ”fuldstændig vilkårligt”. Det fremgår endvidere at direktoratet efterfølgende (den 12. december 2006) har afvist at give fængslet tilladelse til forsøgsvis at fortsætte den tidligere procedure med henblik på en efterfølgende evaluering af erfaringerne hermed, men at direktoratet (den 9. februar 2007) ikke har haft bemærkninger til at fængslet fortsætter med at tage urin-

prøver ved alle nyindsættelser af indsatte med domme over 30 dage når fængslet selv betaler herfor.

Som et led i regeringens nul-tolerancepolitik blev der i 2004 i straffuldbyrdelseslovens § 60 a indført hjemmel til at kriminalforsorgen kan tage stikprøvevise urinprøver for at kontrollere om de indsatte har taget euforiserende (eller andre forbudte) stoffer. Af forarbejderne hertil (L 175, Folketingsåret 2003-2004) fremgår det bl.a. at indsatte efter bestemmelsen således "på tilfældige tidspunkter og steder" vil kunne afkræves urinprøver, og at disse kan afkræves "rutinemæssigt og stikprøvevis" når det findes hensigtsmæssig og ud fra en saglig vurdering. Af direktoratets skrivelse nr. 69 af 28. juli 2004 om bl.a. udtagning af urinprøver efter denne bestemmelse fremgår det at institutionerne skal sikre at der tages stikprøvevise urinprøver svarende til 2 % af den daglige belægning efter en af institutionen bestemt fordeling herfor. Kravet om gennemførelse af et vist antal stikprøvevise urinprøver om året, som også fremgår af resultatkontrakterne for de enkelte institutioner, er et led i gennemførelsen af nul-tolerancepolitikken.

Jeg har forståelse for at fængslet af de af fængslet anførte grunde foretrækker at gennemføre en (stor) del af den stikprøvevise urinprøvekontrol som fængslet er forpligtet til at foretage efter resultatkontrakten, ved kontrol af alle nyindsatte i stedet for ved udtagelse af tilfældige indsatte. Jeg har imidlertid ikke grundlag for at kritisere direktoratets opfattelse hvorefter denne fremgangsmåde ikke er i overensstemmelse med intentionerne bag kravet om stikprøvevis urinprøvekontrol.

På denne baggrund foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

5.2 Talsmandsordning

Efter straffuldbyrdelseslovens § 34, stk. 1, skal de indsatte have mulighed for at øve indflydelse på deres tilværelse i institutionen gennem valgte talsmænd. I

Statsfængslet på Kragsskovhede vælges der en talsmand for hver afdeling (afsnit) og en fællestalsmand for henholdsvis de åbne afdelinger og den lukkede afdeling. Talsmændene på den halvåbne afdeling og på den lukkede afdeling har ikke adgang til kontakt med de øvrige talsmænd eller med hinanden.

Nærmere regler om talsmandsordningen findes i talsmandsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 369 af 17. maj 2001 om gennemførelse af medindflydelse for indsatte i kriminalforsorgens institutioner).

Efter § 8, stk. 1, i talsmandsbekendtgørelsen, skal institutionerne fastsætte regler om talsmandsvirksomheden, herunder seks nærmere angivne forhold. Sådanne regler har fængslet fastsat den 1. juli 2001 og særlige regler for den lukkede afdeling er fastsat den 1. maj 2005.

Det fremgår bl.a. af reglerne at der for hver afdeling vælges en talsmand og en suppleant, og at de valgte talsmænd i forening udgør fængslets talsmandskollegium der af sin midte vælger en fællestalsmand. Der er fastsat nærmere regler for dette talsmandskollegium. Det fremgår bl.a. heraf at alle spørgsmål der rejses over for talsmændene, eller som en talsmand ønsker at rejse over for ledelsen, skal drøftes i kollegiet der ved almindeligt flertal afgør, om spørgsmålet skal rejses over for ledelsen. Hvis der ikke er flertal for at rejse spørgsmålet, har en talsmand dog mulighed for at forelægge spørgsmålet skriftligt for fængselsinspektøren.

Det fremgår endvidere at spørgsmål som talsmændene er enige om at rejse over for ledelsen, skal formuleres og motiveres skriftligt over for ledelsen og drøftes under en forhandling hvor et forhandlingsudvalg på maksimalt fem talsmænd er til stede sammen med fængslets ledelse.

Det fremgår ligeledes at talsmændene skal føre protokol over de spørgsmål der er drøftet under deres forhandlinger. (Efter § 1, stk. 3, i talsmandsbekendtgø-

relsen skal institutionen gøre notat om de drøftelser der finder sted med ledelsen).

Fængslet oplyste at årsagen til at talsmandsmøder afholdes i en mindre gruppe er at fængslet har dårlig erfaring med store møder. Møderne i andre udvalg, fx fængslets fritidsudvalg der (i øvrigt) foregår mere regelmæssigt, er bedre.

Jeg anmoder om direktoratets bemærkninger til fængslets regel om at maksimalt fem af de valgte talsmænd kan deltage i møder med ledelsen.

Det fremgår (indirekte) af reglerne at talsmændene holder ugentlige møder. Derimod fremgår det ikke hvor ofte der holdes møder med ledelsen. Det blev under inspektionen oplyst at talsmandsmøder afholdes efter behov, ikke efter faste intervaller. Fællestalsmanden får altid at vide at han kan komme med almindelige dagligdags problemer til enhver tid.

Jeg opfordrede under inspektion ledelsen til at formalisere talsmandsarbejdet. Under samtalen den 30. april 2007 oplyste fængselsinspektøren at det ville ske.

Jeg anmoder om underretning om hvad der videre er sket vedrørende dette forhold. For så vidt angår spørgsmålet om interval mellem møder mellem talsmændene og ledelsen, henviser jeg til bekendtgørelsens §§ 1, stk. 2, og 8, stk. 1, nr. 5. Efter § 1, stk. 2, skal institutionen tage initiativ til jævnlige drøftelser med talsmændene, og efter § 8, stk. 1, nr. 5, skal de lokale regler omfatte en regel om hvor ofte der normalt skal ske drøftelser med ledelsen.

Idet de lokale regler ikke indeholder en sådan regel og heller ikke indeholder regler om kontrol med valget, jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 1 nr. 2 og nr. 4, henstiller jeg at der indføres oplysning herom i reglerne. Jeg anmoder om underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

5.3 Telefonering

I mit brev til fængslet forud for inspektionen bad jeg om nærmere oplysninger om hvordan telefonordningen fungerer, jf. straffuldbyrdelseslovens § 57 og telefonbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 378 af 17. maj 2001). Ved en fejl fik jeg ikke præciseret at min anmodning sigtede til telefonordningen for de indsatte på den lukkede afdeling.

Fængslet henviste i den anledning til fængslets interne regler herom. Af disse regler (B-16-3) fremgår det at de indsatte på den lukkede afdeling har mulighed for at ringe til maksimalt fire på forhånd godkendte numre, jf. telefonbekendtgørelsens § 10, stk. 1. Der føres kontrol ved aflytning som foregår på den måde at telefonsamtalerne optages og aflyttes senere, stikprøvevis eller hvis det konkret findes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige grunde eller af hensyn til den forurettede. Dette er en gengivelse af bestemmelsen i telefonbekendtgørelsens § 10, stk. 1, nr. 1. (Af bekendtgørelsens § 11, stk. 1, fremgår det at stikprøvekontrollen skal være hyppig).

Telefonreglerne er også omtalt i den generelle orientering til de indsatte på afdelingen (A-1-1). Heri er det anført at der føres kontrol ved aflytning som foregår på den måde at telefonsamtalerne optages og aflyttes senere.

Jeg går ud fra at fængslet vil overveje at præcisere det der er anført i orienteringsskrivelsen, så det bliver i overensstemmelse med det der er anført i B-16-3 hvor retstilstanden for så vidt angår aflytning er korrekt beskrevet. På denne baggrund og idet jeg går ud fra at praksis er i overensstemmelse med telefonbekendtgørelsens § 10, stk. 1, nr. 1, foretager jeg mig ikke mere vedrørende den upræcise beskrivelse af reglerne i orienteringsskrivelsen.

Det er videre i orienteringsskrivelsen anført at der efter anmodning kan gives adgang til ukontrollerede samtaler med forskellige myndigheder mv. og en beskikket advokat, herunder KRIM.

Jeg gør opmærksom på at det ikke kun er telefonsamtaler med beskikkede advokater, men også med valgte advokater der ikke skal kontrolleres, jf. telefonbekendtgørelsens § 11, stk. 2. Jeg går ud fra at også dette vil blive præciseret i orienteringsskrivelsen.

Den indsatte har efter de interne regler som hovedregel adgang til to ugentlige opkald af 10 minutters varighed såfremt han har været i institutionen i under 30 dage. Jeg går ud fra at indsatte der har været i institutionen i over 30 dage og som er omfattet af ordningen i § 10, frit kan ringe til de på forhånd godkendte numre.

Jeg har tidligere udtalt at jeg gik ud fra at der i de lukkede fængsler hvor der er indført en ordning som beskrevet i bekendtgørelsens § 10, stk. 1, i konkrete tilfælde kan gives en indsat tilladelse til at ringe til et andet nummer end et af de på forhånd godkendte numre, medmindre der foreligger hensyn som nævnt i straffuldbydelseslovens § 57, stk. 2. I sagen om ombudsmandens inspektion af Statsfængslet i Vridsløselille den 13. og 14. juni 2000 anførte direktoratet at fængslet konkret skal tage stilling til en indsats ønske om at foretage en telefonsamtale til en telefonindehaver der ikke er omfattet af den generelle tilladelse, jf. telefonbekendtgørelsens § 4 og straffuldbydelseslovens § 57. Ombudsmanden forstod det sådan at indsatte med en rimelig grund til at telefonere til et telefonnummer der ikke er omfattet af de fire forvalgte telefonnumre, kan gives adgang til dette. Jeg har desuden senere i forbindelse med min inspektion af Statsfængslet i Ringe tilkendegivet at jeg forstår direktoratets bemærkning om at der under de nævnte forudsætninger ”kan” gives tilladelse til at ringe til andre end de på forhånd godkendte numre, sådan at en tilladelse normalt også ”skal” gives når disse forudsætninger er til stede.

Jeg går ud fra at praksis på den lukkede afdeling i Statsfængslet på Kragshovede er i overensstemmelse hermed.

Under mine samtaler med talsmændene nævnte de alle at telefonordningen er meget dyr. Talsmændene for de indsatte på de åbne afdelinger fremsatte i den forbindelse et ønske om at få mulighed for at leje en mobiltelefon af fængslet, og talsmændene for de indsatte på den lukkede afdeling anmodede om kunne købe Global One kort i stedet for almindelige telekort. Sidstnævnte spørgsmål oversendte jeg til fængslet til besvarelse med anmodning om underretning om svaret.

Jeg orienterede talsmændene om at jeg tidligere i forbindelse med inspektion har modtaget klager over dette forhold, og at jeg – da spørgsmålet er relevant for de indsatte i alle fængslerne – havde udskilt det til en særskilt sag. Jeg har i denne sag bedt direktoratet om at underrette mig om det videre arbejde i en arbejdsgruppe vedrørende telefonordningen. Denne arbejdsgruppe har i december 2006 afgivet en indstilling der har været sendt til høring med frist 1. maj 2007. Jeg meddelte at jeg i rapporten om inspektionen ville gengive hvad der videre skete vedrørende dette forhold.

I brev af 5. juli 2007 har direktoratet oplyst at det er besluttet at igangsætte etableringen af en telefonordning for de indsatte i de lukkede fængsler der er baseret på en IP-løsning. Direktoratet vil orientere mig når der foreligger nærmere om implementeringen af ordningen.

Under den afsluttende samtale oplyste ledelsen bl.a. at spørgsmålet om indførelse af en ordning med udlejning af mobiltelefoner i kriminalforsorgens åbne institutioner har været til høring blandt de åbne fængsler, og at Statsfængslet på Kragshovede er positiv over for en sådan ordning.

I mit brev til talsmændene for de åbne afdelinger nævnte jeg at spørgsmålet om indførelse af en adgang for de indsatte i de åbne fængsler til at anvende/leje mobiltelefoner, er et generelt spørgsmål der henhører under Direktoratet for Kriminalforsorgen. Dette spørgsmål indgår også i ovennævnte indstilling.

Spørgsmålet indgår tillige i en indstilling af september 2006 fra direktoratets sikkerhedsudvalg som jeg har modtaget et eksemplar af i en anden sag.

Direktoratet har i ovennævnte brev af 5. juli 2007 oplyst at der på baggrund af sikkerhedsindstillingen er nedsat en arbejdsgruppe der skal se nærmere på anvendelsen af mobiltelefoner i de åbne fængsler. Direktoratet vil orientere mig om denne arbejdsgruppes indstilling.

Fængslet har ikke besvaret ønsket fra de indsatte på den lukkede afdeling om Global Onekort.

Da der nu er truffet beslutning om IP-telefoni for de indsatte i de lukkede fængsler, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

5.4 Euforiserende stoffer mv.

Under mødet den 30. april 2007 oplyste fængselsinspektøren at problemet med hensyn til indsattes brug af euforiserende stoffer ikke er større i dag i forhold til tidligere. De urinprøver som fængslet tager, viser at fængslet ligger på et rimeligt niveau i sammenligning med de øvrige fængsler (både i åbent og lukket regi). Det forekommer at der etableres økonomiske afhængighedsforhold, men ikke i videre omfang end tidligere. Der er heller ikke tale om en stigning med hensyn til vold mellem de indsatte. Tværtimod har indelåsningen af de indsatte om natten haft en positiv effekt på forekomsten af vold mv.

Det er også sjældent at fængslet finder alkohol eller tomme flasker der har indeholdt alkohol.

Derimod er der sket en stigning med hensyn til forekomsten af anabolske steroider.

Under inspektionen blev det oplyst at fængslet har modtaget midler fra Satspuljen til et samarbejde med Foldbjergcentret (nu Region Nordjyllands Misbrugscenter) der varetager forebyggelses- og behandlingsmæssige opgaver i forhold til alle former for brug og misbrug af rusmidler. Tilbuddet dækker hele regionen med undtagelse af Aalborg, Thisted og Morsø kommuner der har fået deres eget misbrugscenter. Personale fra centret er kommet i fængslet siden 1. februar 2007 og har samtaler med de indsatte i et (meget flot) lokale i besøgsafdelingen.

Jeg anmoder fængslet om at oplyse nærmere om samarbejdet med misbrugscenteret. Når det er muligt, anmoder jeg endvidere om oplysning om erfaringerne med ordningen.

6. Rapportgennemgang

Som anført ovenfor anmodede jeg under inspektionen om rapportmateriale vedrørende de seneste 10 sager forud for varslingen den 9. februar 2007 om udelukkelse fra fællesskab og eventuelle rapporter om anbringelse i observationscelle inden for det seneste år forud for varslingstidspunktet. Jeg modtog efterfølgende 10 rapporter om udelukkelse fra fællesskab (hvoraf 5 vedrører udelukkelse med henblik på afgivelse af urinprøve) og 5 rapporter om anbringelse i observationscelle.

Ved min gennemgang af det modtagne materiale har jeg navnlig haft opmærksomheden henledt på hvorvidt proceduren i forhold til de gældende regler er blevet fulgt. Jeg har dog ikke gennemgået sagerne systematisk, og gennemgangen nedenfor omfatter derfor kun udvalgte spørgsmål.

6.1 Udelukkelse fra fællesskab

6.1.1 Lidt om sagerne

5 af de 10 udelukkelse vedrører som nævnt udelukkelse med henblik på afgivelse af urinprøve (jf. straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 1, nr. 2., 1. led). Rapporterne er vedlagt oversigter hvoraf det fremgår at fængslets fremsøgning har omfattet sager om udelukkelse fra fællesskab, afgrænset til perioden 11. januar 2007 til 9. februar 2007, og sager om udelukkelse med henblik på afgivelse af urinprøve, afgrænset til perioden 1. januar 2007 til 9. februar 2007. De 10 udelukkelse fra fællesskab har fundet sted i perioden 8. januar 2007 til og med 5. februar 2007, det vil sige over en periode på ca. en måned. Rapporterne omfatter indsatte både fra åbne afdelinger, den halvåbne afdeling og den lukkede afdeling.

I brevet af 24. august 2007 har fængslet oplyst at der i 2006 har været i alt 114 udelukkelse fra fællesskab efter straffuldbyrdelseslovens § 63 som ikke er sket med henblik på afgivelse af urinprøve. Fængslet har videre oplyst at der ikke har været nogen udelukkelse fra halvåben afdeling dette år, men at det i øvrigt er vanskeligt at udsondre fra hvilken afdeling en udelukkelse er sket idet en indsat i klientsystemet fremstår som udelukket fra den afdeling som han overføres til. Hvis en indsat udelukkes fra fællesskab i åben afdeling med henblik på overførsel til lukket fængsel, registreres udelukkelsen således som sket fra lukket fængsel.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Min anmodning til fængslet omfattede både det notat der er udarbejdet i klientsystemet ”til sagen” og det notat der er udarbejdet ”til klienten” samt de underliggende rapporter. Ved inspektionen modtog jeg udskrifter af det notat der er beregnet ”til sagen”, og med brevet af 24. august 2007 har fængslet vedlagt kopier af udskrifterne ”til klienten” og de underliggende rapporter i de 5 tilfælde hvor der skete udelukkelse på andet grundlag end med henblik på afgivelse

af urinprøve. På en af rapporterne er det anført at der ikke foreligger en underliggende rapport da notat er skrevet direkte i notatet vedrørende beslutningen om udelukkelse fra fællesskab

Idet fængslet kun har sendt udskrifter "til klienten" i sagerne om udelukkelse fra fællesskab på andet grundlag end afgivelse af urinprøve, går jeg ud fra at det alene er i disse sager at der foreligger et særskilt notat til udlevering til den indsatte. Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt det er korrekt antaget.

Der foreligger særskilte moduler for henholdsvis notater om udelukkelse fra fællesskab og om udelukkelse med henblik på urinprøve. Begge notater indeholder rubrikker foroven til angivelse af den indsattes navn, personnummer, afdeling og status. Notatet om udelukkelse fra fællesskab "til sagen" indeholder herefter følgende rubrikker: 1. Udelukkelse påbegyndt den, 2. udelukkelse afsluttet den, 3. Grundlag, 4. Rettigheder, 5. Indsattes forklaring, 6. Sagsfremstilling – der indledes med en angivelse af at nedenstående oplysninger er undtaget fra den indsattes adgang til aktindsigt medmindre der træffes beslutning om meroffentlighed, 7. Afhøring og 8. Begrundelse. Til slut er der en rubrik til angivelse af ugenotater. Notatet "til klienten" indeholder følgende rubrikker: 1. Udelukkelse påbegyndt den, 2. udelukkelse afsluttet den, 3. Grundlag, 4. Der henvises i øvrigt til forvaltningslovens § 24, stk. 1, 1. pkt. 5. Rettigheder, 6. Indsattes forklaring og til slut en fortrykt klagevejledning.

Notatet om udelukkelse med henblik på urinprøve indeholder følgende rubrikker: 1. Anbragt den, 2. Udtaget den, 3. Rettigheder, 4. Anbringelsesårsag, 5. Klagevejledning, 6. Baggrund for anbringelsen – hvor det forinden er tilkendegivet at nedenstående oplysninger er undtaget fra den indsattes adgang til aktindsigt medmindre der træffes beslutning om meroffentlighed og 7. Indsattes udtalelse.

6.1.2 Retsgrundlag

Reglerne om udelukkelse fra fællesskab af indsatte i kriminalforsorgens institutioner findes i straffuldbyrdslovens § 63 og bekendtgørelse nr. 673 af 9. juli 2003 om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle mv. i fængsler og arresthuse. Til bekendtgørelsen knytter sig vejledning nr. 84 af samme dato.

6.1.3 Sagsbehandlingsregler

§ 5 i bekendtgørelsen har følgende indhold:

”§ 5. Inden der træffes afgørelse om udelukkelse fra fællesskab, jf. straffuldbyrdslovens § 63, skal den indsatte gøres bekendt med adgangen til at lade sig bistå og have lejlighed til at udtale sig.

Stk. 2. Afgørelsen træffes på grundlag af de foreliggende oplysninger. Institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil, afgør, om det af hensyn til klarlæggelse af sagens omstændigheder er påkrævet at indhente yderligere oplysninger eller foretage afhøring af personale eller indsatte. Foretages der afhøringer, skal den afhørte have lejlighed til at godkende referatet af sin forklaring, og det skal fremgå af referatet af afhøringen, om godkendelse er sket.

Stk. 3. Afhøringer skal overværes af en af institutionens ansatte.

Stk. 4. Der skal gøres notat om den truffe afgørelse. Notatet skal indeholde

- 1) en gengivelse af, hvad der er indberettet,
- 2) oplysning om, hvilke bestemmelser der er overtrådt,
- 3) oplysning om afgørelsen,
- 4) oplysning om dato og klokkeslæt for, hvornår afgørelsen er meddelt den indsatte,
- 5) oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren,
- 6) oplysning om, hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdslovens § 111, stk. 2, og
- 7) oplysning om, at den indsatte er orienteret om hvilke retsregler, afgørelsen er truffet i henhold til, jf. forvaltningslovens § 24, stk. 3, 1. pkt., jf. § 24, stk. 1, 1. pkt.

Stk. 5. Notatet skal herudover indeholde en gengivelse af de afgivne forklaringer, som skal protokolleres, mens den, der afgiver forklaring, er til stede. Notatet skal endvidere indeholde nærmere oplysning om på hvilket grundlag, afgørelsen er truffet. Videre skal notatet indeholde oplysninger om eventuelle begrænsninger i retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre. Notatet skal indeholde en begrundelse for afgørelsen. Begrun-

delsen skal indeholde en henvisning til de retsregler, afgørelsen er truffet efter, og angive hvilke hovedhensyn, der har været bestemmende for skønnet, ligesom de faktiske omstændigheder, som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen, skal fremgå.”

6.1.4 Partshøring og begrundelse mv.

Ved lov nr. 382 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forvaltningsloven skete der en afskæring af retten til partsaktindsigt i visse sagstyper, fx sager om udelukkelse fra fællesskab. Det indebærer at der ikke (længere) skal ske partshøring i (rene) sager om udelukkelse fra fællesskab inden der træffes afgørelse i sagen, men den indsatte har dog stadig ret til at udtale sig, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 1. Der er således ikke (længere) pligt til at afholde forhør i disse sager.

Ved meddelelse af afgørelsen i sagen skal den indsatte endvidere alene orienteres om hvilke retsregler afgørelsen er truffet efter, jf. udelukkelse fra fællesskabsbekendtgørelsens § 5, stk. 4, nr. 7. En (eventuel efterfølgende) skriftlig begrundelse til den indsatte skal også alene indeholde en henvisning til de retsregler som afgørelsen er truffet efter. Det notat der skal udfærdiges i sagen, skal dog indeholde en nærmere begrundelse, jf. § 5, stk. 5, men den indsatte har ikke ret til at få kopi heraf.

Reglerne er ikke til hinder for at der efter omstændighederne gives meroffentlighed og en nærmere begrundelse hvis hverken private eller offentlige interesser taler imod dette, jf. forarbejderne til loven og pkt. 7, 5. afsnit, i vejledningen til bekendtgørelsen.

Reglerne om afskæring af aktindsigt mv. kan ikke anvendes i ”blandede sager”, dvs. sager hvor der samtidig træffes andre afgørelser end udelukkelse fra fællesskab (medmindre der alene er tale om afgørelser som også er omfattet af forvaltningslovens § 9, stk. 4, fx overførsel).

Under punkt 8 om begrundelse er det angivet at der skal gives en begrundelse for ”hvorfor udelukkelse er nødvendig praksis, evt. fravigelse af praksis” og for ”evt. øvrig afgørelse”. Efter sidstnævnte er det i parentes angivet at der ved politianmeldelse, tilbagekaldelse af udgang og lignende sager skal afholdes forhør.

Direktoratet har tidligere oplyst at det ikke er muligt at opbygge modulerne således at der tages højde for at sagerne skifter karakter under behandlingen. Hvis en forhørsleder i forbindelse med en sag om udelukkelse fra fællesskab mener at sagen bør afsluttes med en disciplinærstraf, bør der derfor afholdes et forhør efter forhørsmodulet.

Der ses ikke i de konkrete sager at være truffet andre afgørelser end udelukkelse fra fællesskab.

Jeg går ud fra at fængslet er fuldt ud klar over de forskellige regler der gælder ved behandlingen af ”rene” sager som er omfattet af forvaltningslovens § 9, stk. 4, herunder sager om udelukkelse fra fællesskab, og ”blandede” sager.

Det fremgår som en standard af notaterne om udelukkelse fra fællesskab og udelukkelse med henblik på urinprøve at den indsatte er gjort bekendt med retten til at lade sig bistå af andre (med de begrænsninger der følger af forvaltningslovens § 8, stk. 2), jf. bekendtgørelsens 5, stk. 1. Af notatet om udelukkelse fra fællesskab fremgår det endvidere som en standard at den indsatte er gjort bekendt med retten til at udtale sig, jf. samme bestemmelse. I alle tre notater er der en rubrik til notat om den indsattes udtalelse.

Jeg anmoder direktoratet om at oplyse baggrunden for at det ikke i notatet om udelukkelse med henblik på afgivelse af urinprøve er angivet at den indsatte skal orienteres om adgangen til at udtale sig.

Det fremgår som nævnt af udskrifterne at de indsatte er orienteret om adgangen til at udtale sig inden der træffes afgørelse, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 1. Det fremgår af notaterne i seks tilfælde at den indsatte har haft lejlighed til at udtale sig.

Selv om det ikke fremgår i de øvrige tilfælde, går jeg ud fra at de indsatte også i disse tilfælde har haft lejlighed til at udtale sig. De indsatte ses også i vidt omfang at være gjort bekendt med de oplysninger der ligger til grund for afgørelsen (partshøring).

Som nævnt skal der efter § 5 i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab udfærdiges et notat om afgørelsen i sagen, og dette notat skal indeholde en nærmere begrundelse for afgørelsen. Begrundelsen skal bl.a. indeholde en henvisning til de retsregler som afgørelsen er truffet efter, og angive de hovedhensyn der har været bestemmende for skønnet.

I alle sager er der henvist til retsgrundlaget for den trufne afgørelse herom (straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 1, nr. 1, i fem af sagerne og § 63, stk. 1, nr. 2, 1. led i de øvrige sager – urinprøvesagerne). I de fem sager hvor retsgrundlaget er § 63, stk. 1, nr. 1, fremgår det desuden af rubrikken med oplysningen herom at den indsatte er orienteret om ”regler” for anbringelsen, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 4, nr. 7. I sagerne om udelukkelse med henblik på urinprøve er det i rubrikken til angivelse af anbringelsesårsag i forlængelse af standardhenvisningen til § 63, stk. 1, nr. 2, 1. led – ligeledes som en standard – angivet at indsatte er vejledt om at udelukkelsen vil blive bragt til ophør når den indsatte har afgivet urinprøve og senest tre timer efter iværksættelsen, jf. § 3 i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab.

Jeg går ud fra at direktoratet vil overveje at tilføje i modulet at den indsatte er vejledt om retsgrundlaget for (selve) afgørelsen om udelukkelse fra fællesskab, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 4, nr. 7.

Rubrikken ”Begrundelse” er kun udfyldt i to tilfælde. Rubrikken ”Baggrund for anbringelsen” i notatet om udelukkelse med henblik på urinprøve er udfyldt i alle tilfælde, men i to tilfælde er det blot anført at der er tale om udelukkelse med henblik på aflæggelse af urinprøve, og i yderligere et tilfælde at den indsatte efter 20 minutters venten blev udelukket med henblik på urinprøve senere. I yderligere et tilfælde er der desuden oplysning om tidspunktet for afgivelsen og resultatet heraf samt indsattes kommentarer hertil. I det sidste tilfælde er det anført at den indsatte virkede påvirket.

Det bør i alle tilfælde fremgå om udelukkelsen fra fællesskab sker for at gennemføre en beslutning efter straffuldbyrdelseslovens § 60 a om afgivelse af urinprøve som led i en rutinemæssig kontrol, eller på baggrund af en konkret mistanke og hvad den i så fald bygger på.

6.1.5 Kompetence

Kompetencen til at træffe beslutning om udelukkelse fra fællesskab ligger hos institutionens leder eller den der bemyndiges hertil (lovens § 63, stk. 1).

I den endelige rapport om min sidste inspektion af fængslet gik jeg ud fra at overvagtimestrene – der i alle tilfælde havde truffet afgørelsen om enrumsanbringelse (nu udelukkelse fra fællesskab) i sagerne – er bemyndiget til at træffe sådan afgørelse. Jeg bad fængslet oplyse om der internt var fastsat retningslinjer for overvagtimestrenes udøvelse af denne myndighed. Samtidig bad jeg om at få oplyst hvilket tilsyn inspektionen fører med dette område.

Fængslet oplyste dengang at der ikke var fastsat sådanne regler. Direktoratet oplyste at direktoratet havde meddelt fængslet at der burde være en intern instruks herom, herunder vedrørende spørgsmålet om tilsyn. Jeg bad om at modtage et eksemplar af de interne retningslinjer.

Jeg modtog herefter en intern instruks (B-23-2) hvori det var angivet at det er afdelingsleder eller inspektør/viceinspektør der afgør om bestemmelse om anbringelse i enrum kan træffes på grundlag af indberetningen, eller der skal indhentes yderligere oplysninger.

For så vidt angår tilsyn, meddelte fængslet i relation til behandlingen af disciplinærsager at fængslets (dengang kommende) personale- og sikkerhedskonsulent fremover ville gennemgå og påtage forhørsprotokoller ugevis og gennemgå praksis med inspektøren med passende mellemrum. Direktoratet tilkendegav at kompetenceforholdene burde fastsættes udtrykkeligt i interne retningslinjer. Jeg tog det oplyste til efterretning.

Der er ikke blandt det materiale som jeg har modtaget i forbindelse med inspektionen denne gang af Statsfængslet på Kragsskovhede interne regler om delegation af kompetencen til at træffe beslutning om udelukkelse fra fællesskab (og ophør heraf).

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt der foreligger (nye) skriftlige regler herom, og i givet fald kopi heraf.

Beslutningen om udelukkelse fra fællesskab er i et tilfælde truffet af vicefængselsinspektøren. I de øvrige tilfælde blev beslutningen truffet af en fængselsfunktionær, i flere tilfælde en fængselsfunktionær på prøve. Det gælder også beslutningen om ophør. I et tilfælde fremgår det dog ikke hvem der traf beslutning herom, og i et andet tilfælde blev beslutningen truffet af en overassistent.

Medmindre det fremgår af interne regler, jf. min anmodning ovenfor, beder jeg om oplysning om hvem der har kompetence til at træffe beslutning om udelukkelse fra fællesskab og ophør heraf, herunder om (og i givet fald hvornår) beslutningen kan træffes af en fængselsfunktionær på prøve.

6.1.6 Klagevejledning mv.

I det notat der anvendes ved udelukkelse med henblik på afgivelse af urinprøve, er der en rubrik om klagevejledning. Klagevejledningen fremstår som en standardtekst (i klientsystemet).

Modulet ”til klienten” indeholder ligeledes en fortrykt tekst med klagevejledning. Det notat der udfærdiges i dette modul, er beregnet til udlevering til de indsatte, og jeg går ud fra at det også er udleveret til de indsatte i sagerne.

Selv om det ikke af notatet ”til sagen” fremgår at der er givet klagevejledning i de konkrete tilfælde hvor udelukkelsen er sket efter straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 1, nr. 1, går jeg derfor ud fra at der er givet en sådan klagevejledning.

Da jeg ikke har modtaget oplysning om at der i nogle tilfælde har været klaget til Direktoratet for Kriminalforsorgen, jf. min udtrykkelige anmodning om oplysning herom i forbindelse med min anmodning om udlån af rapportmateriale, går jeg ud fra at der ikke har været klaget til direktoratet i nogle af de konkrete tilfælde der er indgået i min undersøgelse.

6.1.7 Ophør og ugentlige overvejelser

Udelukkelse fra fællesskab er en fremadrettet foranstaltning der straks skal bringes til ophør når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt, jf. lovens § 63, stk. 7, 1. pkt. Efter bestemmelsens 2. pkt. skal institutionen mindst én gang om ugen overveje spørgsmålet om helt eller delvist at bringe udelukkelsen fra fællesskab til ophør.

Når udelukkelse fra fællesskab bringes til ophør, skal der gøres notat om dato og klokkeslæt for ophøret, jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 1.

Af den oversigt over udelukkelse fra fællesskab (efter § 63, stk. 1, nr. 1) som jeg har modtaget, fremgår det om der på udskriftstidspunktet var tale om en

uafsluttet eller afsluttet udelukkelse, og i sidstnævnte tilfælde er varigheden i dage angivet. Det fremgår heraf at tre af anbringelserne var uafsluttet, og at udelukkelse i begge de to øvrige tilfælde varede 2 dage. I det ene af de to tilfælde er der notat i rubrikken til ugenotater (om baggrunden for at udelukkelsen ophørte).

Jeg anmoder om oplysning om varigheden af de øvrige anbringelser der var uafsluttede på tidspunktet for udleveringen af rapporterne til mig herom.

6.2 Observationscelleanbringelse

6.2.1 Indledning

Fængslet har ikke en egentlig observationscelle, men efter min sidste inspektion af fængslet godkendte direktoratet at to celler i isolationsafdelingen (celle 4 og 5) kunne anvendes som observationsceller (til kortvarigt ophold).

Om de nævnte celler (celle 704 og 705) henviser jeg til den bygningsmæssige gennemgang under pkt. 2.5. Som det også fremgår heraf, fremgår det udtrykkeligt af en af de fem rapporter som jeg har modtaget om anbringelse i observationscelle, at anbringelsen fandt sted i celle 705. Det fremgår i to af de andre tilfælde at anbringelsen fandt sted i celle 704, mens det ikke fremgår hvor anbringelsen skete i de sidste to tilfælde. Jeg går ud fra at det var i celle 704.

Min anmodning om rapporter om anbringelse i observationscelle omfattede rapporter inden for det seneste år forud for varslingen. De fem anbringelser fandt sted i perioden fra den 28. februar 2006 til og med 28. december 2006.

Rapporterne er alle udfærdiget på den elektroniske blanket der findes i klient-systemet. Tre af rapporterne er tillige vedhæftet underliggende rapporter.

6.2.2 Retsgrundlag

Anbringelse i observationscelle er reguleret i straffuldbyrdelseslovens § 64, stk. 1, nr. 1, og bekendtgørelse nr. 673 af 9. juli 2003 om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle mv. i fængsler og arresthuse. Til bekendtgørelsen knytter sig vejledning nr. 84 af 9. juli 2003.

6.2.3 Betingelser

Betingelserne for at der kan ske anbringelse i observationscelle, er angivet i § 14 i bekendtgørelsen. Anbringelse i observationscelle kan efter bestemmelsen i stk. 1, kun finde sted hvis det er nødvendigt for at forebygge hærværk (nr. 1), hvis afgørende hensyn til orden og sikkerhed i institutionen kræver det (nr. 2), eller hvis der er behov for særlig observation (nr. 3). Anbringelse i observationscelle må ikke finde sted hvis anbringelsen efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb, jf. stk. 2.

Anbringelserne er i alle tilfælde sket efter nr. 3.

6.2.4 Begrundelse

Efter § 17, stk. 2, i bekendtgørelsen skal der udfærdiges en rapport om det passede. Rapporten skal bl.a. indeholde notat om afgørelsen og begrundelsen herfor og oplysning om dato og klokkeslæt for hvornår afgørelsen er meddelt den pågældende.

Ifølge pkt. 7 i vejledningen til bekendtgørelsen skal begrundelsen indeholde ”en henvisning til de retsregler, afgørelsen er truffet efter, og angive hvilke hovedhensyn, der har været bestemmende for skønnet, ligesom de faktiske omstændigheder, som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen, skal fremgå”.

Der er i alle tilfælde henvist til den retsregel som afgørelsen om observationscelleanbringelse er truffet efter (§ 14, stk. 1, nr. 3, i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab mv.)

I alle tilfælde er der tillige givet en begrundelse for anbringelsen i form af en redegørelse for hændelsesforløbet indtil anbringelsen.

6.2.5 Kompetence mv.

Kompetencen til at beslutte anbringelse i observationscelle og ophør af denne anbringelse ligger hos institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, jf. bekendtgørelsens § 17, stk. 1. Der er ikke en bestemmelse om at beslutningen dog kan træffes af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde, hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer en afgørelse fra den kompetente person. En sådan bestemmelse findes i reglerne om anvendelse af sikringscelle, håndjern og magt.

I sagen vedrørende ombudsmandens inspektion af Institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm har direktoratet om denne forskel i reglerne anført følgende:

”...

Direktoratet skal i den forbindelse anføre, at der ikke generelt i de administrative regler udstedt i medfør af straffuldbyrdsloven er en nærmere regulering af kompetenceforholdene i institutionen, og det er således inden for visse rammer op til institutionens leder nærmere at fastlægge de lokale kompetenceforhold og arbejdsgange. I forlængelse heraf er der i direktoratets vejledning af 29. juni 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner en orientering om bl.a. almindelige kriterier for delegation.

Af sikringsmiddelbekendtgørelsens § 2, stk. 2, fremgår det imidlertid, at 'Hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader, at man afventer en bestemmelse fra en efter stk. 1 kompetent person, træffes bestemmelsen af den tilstedeværende funktionær, som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde.' En tilsvarende regel er fastsat i magtanvendelsesbekendtgørelsens § 8, stk. 2.

Der ligger i formuleringen af den citerede regel en formodning for, at institutionens leder gennem lokale regler ikke har delegeret afgørelseskompetencen til den tilstedeværende funktionær, som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde. Denne formodning er anført i lyset af, at der blandt andet er tale om meget indgribende afgørelser vedrørende sikringscelleanbringelse, tvangsfiksering, anvendelse af stav og tåregas.

Den nævnte formulering er i øvrigt videreført fra de cirkulærer, som forud for Straffuldbyrdslovens ikrafttrædelse regulerede området.

Ved udformningen af bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab har man – i lighed med udformningen af de fleste andre kompetencebestemmelser i straffuldbyrdsreglerne og i lighed med den cirkulærebestemmelse, der regulerede området forud for straffuldbyrdslovens ikrafttræden – ikke ønsket fra centralt hold at anføre en lignende formodning vedrørende institutionslederens delegation af kompetence i relation til placering i observationscelle, hvorfor den nævnte passus fra sikringsmiddelbekendtgørelsens § 2, stk. 2 og magtanvendelsesbekendtgørelsens § 8, stk. 2 ikke er medtaget her.”

Ombudsmanden noterede sig det oplyste om baggrunden for forskellen i reglerne.

Selv om der ikke i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab er en bestemmelse svarende til sikringsmiddelbekendtgørelsens § 2, stk. 2, og magtanvendelsesbekendtgørelsens § 8, stk. 2, vil en bestemmelse svarende hertil kunne indsættes i de lokale regler. Det synes også at være forudsat ved den (elektroniske) blanket der anvendes i forbindelse med anbringelse i observationscelle, jf. rubrikkerne om underretning i denne blanket.

Afgørelsen om anbringelse er i 2 af de 5 tilfælde truffet af en fængselsfunktionær, i 2 andre tilfælde af en afdelingsleder og i det sidste tilfælde af beskæftigelseslederen. I alle tilfælde er der givet underretning, i et tilfælde til en fængselsfunktionær (den samme som traf afgørelsen og på samme tidspunkt som anbringelsen), og i de øvrige tilfælde til en leder, i 3 af tilfældene til den samme som traf afgørelsen. I det tilfælde hvor den fængselsfunktionær der traf beslutningen om anbringelse, også modtog underretning (af en anden fængsels-

funktionær), skete anbringelsen fordi den indsatte var mødt op til afsoning i meget beruset tilstand. Han blev anbragt i celle 705 hvor han 15 minutter senere blev tilset af en læge der besluttede at han skulle tilses hvert 15. minut, og (ifølge den underliggende rapport) at han skulle forblive på sygeafdelingen indtil videre. Det drejer sig om en anbringelse den 31. oktober 2006.

Beslutning om ophør af anbringelsen er i 3 tilfælde truffet af en leder, men i det ene tilfælde fremgår det ikke af rubrikken hertil, men af sidste tilsynsnotat (som er skrevet af en fængselsfunktionær på prøve der står angivet som den der traf afgørelsen om ophør i feltet til angivelse heraf). I de andre tilfælde blev beslutningen truffet af en fængselsfunktionær, i 1 tilfælde ifølge det sidste tilsynsnotat efter at en sygeplejerske havde sagt ok hertil.

Blandt det materiale som jeg har modtaget fra fængslet, er ikke interne kompetenceregler på dette område, jf. om kompetence i relation til udelukkelse fra fællesskab under pkt. 6.1.5 ovenfor.

Jeg har noteret mig at en ledende medarbejder i fire af de fem tilfælde har truffet og/eller modtaget underretning om beslutningen, men jeg anmoder om oplysning om hvorvidt der foreligger interne kompetenceregler på dette område.

Jeg anmoder tillige om oplysning om ledelsens, herunder inspektionens, tilsyn med området for anbringelse i observationscelle.

6.2.6 Undersøgelse af den indsatte person

Efter bekendtgørelsens § 18, stk. 2, skal der i forbindelse med anbringelsen ske en undersøgelse af den indsatte person, jf. straffuldbyrdelseslovens § 60, medmindre institutionen skønner at det er unødvendigt.

Hvis det er nødvendigt i det enkelte tilfælde, kan der endvidere efter bestemmelsens 2. pkt. foretages omklædning af den indsatte. Den indsatte skal i givet fald anmodes om selv at foretage omklædningen, jf. bestemmelsens 3. pkt.

De elektroniske blanketter i klientsystemet vedrørende anbringelse i observationscelle indeholder valglister hvor den ansvarlige funktionær skal markere hvorvidt den indsatte er undersøgt og omklædt. Der er endvidere et felt til bemærkninger om visitation og omklædning.

Vagtlisterne om visitation og omklædning er udfyldt i alle tilfælde. Det fremgår heraf at der i tre tilfælde er sket visitation, og at der i intet tilfælde er sket omklædning. I begge de tilfælde hvor der ikke er sket visitation, er der en bemærkning om årsagen hertil i bemærkningsfeltet (om indsattes tilstand).

Til orientering for fængslet kan jeg oplyse at direktoratet i sagen om min inspektion af Arresthuset i Kolding i en udtalelse af 21. maj 2003 har tilkendegivet at der skal gøres notat om visitation og omklædning i overensstemmelse med det som jeg anførte i kursiv i min endelige rapport af 7. oktober 2002 om denne inspektion. Heri anførte jeg bl.a. følgende:

” ...

Jeg går således ud fra at retstilstanden er den samme for sikringscelleanbringelse og observationscelleanbringelse således at der i alle tilfælde skal gøres notat om undersøgelse af den indsattes person og omklædning. Da der ved sikringscelleanbringelse altid og ved observationscelleanbringelse som hovedregel skal ske undersøgelse af den indsattes person, vil det dog være tilstrækkeligt at angive (afkrydse) at en sådan undersøgelse har fundet sted. Hvis en sådan undersøgelse ved observationscelleundersøgelse eller omklædning ved sikringscelleanbringelse undtagelsesvist ikke finder sted, må det anføres med en begrundelse for at det ikke har fundet sted. Da omklædning ved observationscelleanbringelse kun skal ske hvis det er nødvendigt i det konkrete tilfælde, må der altid angives en begrundelse når det finder sted. Som nævnt af direktoratet i udtalelsen af 22. januar 2001 vil begrundelsen dog i en lang række sager kunne ske ved en henvisning til det øvrige materiale i sagen om baggrunden for selve anbringelsen.

...”

Jeg har noteret mig at der er en bemærkning i de tilfælde hvor der ikke skete visitation, om årsagen hertil (og at der i intet tilfælde skete omklædning).

Før der gennemføres undersøgelse af den indsatte person, skal institutionen mundtligt orientere den indsatte om baggrunden for at undersøgelsen gennemføres, medmindre særlige omstændigheder taler imod dette, jf. § 2 i Justitsministeriets bekendtgørelse om undersøgelse af indsatte person og opholdsrum i kriminalforsorgens institutioner, nu bekendtgørelsen nr. 1125 af 13. december 2006. Der er ikke pligt til at gøre notat om en sådan underretning.

Jeg går ud fra at de indsatte er orienteret i overensstemmelse med § 2, dvs. at orientering kun er undladt hvis særlige omstændigheder talte imod dette.

6.2.7 Lægetilkald og lægetilsyn

Efter bekendtgørelsens § 18, stk. 1, skal der tilkaldes læge hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anbringelsen (nr. 1), eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp (nr. 2). Samme regel gælder ved sikringscelleanbringelse uden fiksering, jf. straffuldbyrdeleslovens § 66, stk. 6. Disse bestemmelser adskiller sig sprogligt fra bestemmelserne om lægetilsyn ved anvendelse af magt og håndjern, jf. straffuldbyrdeleslovens §§ 62, stk. 4, 2. pkt. og 65, stk. 3, 2. pkt., hvoraf fremgår at der skal gennemføres lægetilsyn hvis der i disse sager er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anbringelsen, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp. Det er dog i kommentaren til straffuldbyrdelesloven anført at der efter bestemmelsen i straffuldbyrdeleslovens § 66, stk. 6, skal foretages lægetilsyn hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst hos den indsatte, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp, og at det svarer til reglerne om lægetilsyn efter anvendelse af magt og håndjern, jf. kommentaren s. 162.

Efter bekendtgørelsens § 17, stk. 2, skal notatet i sagen indeholde oplysning om institutionens overvejelser efter bekendtgørelsens § 18, dvs. overvejelser om lægetilsyn.

I 3 tilfælde er rubrikken om tilkald af læge udfyldt. I et af de øvrige tilfælde fremgår det af feltet til lægens bemærkninger at den indsatte ikke havde ønsket læge, men havde talt med sygeplejersken. Af tilsynsnotaterne fremgår det at den indsatte 7½ time efter anbringelsen havde en samtale med en psykiater.

I det tilfælde hvor rubrikken om lægetilkald ikke er udfyldt, skete observationscelleanbringelsen efter at den indsatte var kommet tilbage fra sygehuset. Jeg går ud fra at lægetilsyn på denne baggrund er skønnet unødvendigt og lægger herefter til grund at behovet for lægetilsyn i forbindelse med indsættelsen i observationscelle har været overvejet i alle tilfælde.

Jeg går ud fra at fængslet fremover i alle tilfælde vil gøre notat om overvejelserne om lægetilsyn. Hvis lægetilsyn ikke skønnes nødvendigt, kan det markeres med et minus i feltet til notat om tilkald af læge.

I alle de 3 tilfælde hvor der er notat om lægetilkald, fremgår det at den indsatte blev tilset af en læge. Kun i 1 af de 3 tilfælde fremgår tidspunktet herfor dog af rubrikken til angivelse heraf. I 1 af de 2 andre fremgår tidspunktet af første tilsynsnotat.

Lægetilsyn fandt i 1 af de 3 tilfælde – hvor der har været et sådant tilsyn i forbindelse med indsættelsen i observationscelle – som tidligere nævnt sted 15 minutter efter anbringelsen (den 31. oktober 2006). Ifølge rapporten skete lægetilkaldet kl. 16.30, og lægetilsynet fandt ifølge første tilsynsnotat sted mellem kl. 16.15 og kl. 16.30. Da den indsatte blev tilset igen kl. 16.45 og kl. 17.05, går jeg ud fra at der er tale om en forkert tidsangivelse for så vidt angår tilkaldelsestidspunktet.

I et andet tilfælde var der tilsyn ved en vagtlæge 35 minutter før anbringelsen (og efter to tidligere kontakter med fængslets sygeplejerske). Observationscelleanbringelsen skete fordi den indsatte ikke ville følge lægens anbefaling om at lade sig indlægge.

I det tredje tilfælde (en anbringelse den 26. september 2006) skete tilkaldet 1½ time efter anbringelsen og lægetilsynet fandt sted 5 minutter efter (hvorefter den indsatte returnerede til egen afdeling); den indsatte havde slugt en ”ikke identificeret” genstand og var blevet overført til observationscelle efter anbefaling af sygeplejersken.

Jeg anmoder om oplysning om hvorfor lægetilkald i dette tilfælde først fandt sted 1½ time efter anbringelsen. Bortset fra ovennævnte bemærkning om unøjagtighed med hensyn til tidspunktet for tilkald (eller tilsyn) i et af de andre tilfælde, har jeg ikke i øvrigt bemærkninger til det oplyste i rapporterne om tidspunkterne for tilkald og tilsyn af læge.

Feltet til lægens bemærkninger er som tidligere nævnt udfyldt i alle de tilfælde hvor der var lægetilsyn, og i det tilfælde hvor den indsatte blev tilbudt lægetilsyn.

6.2.8 Tilsyn ved personalet

Under anbringelsen i observationscelle skal den indsatte jævnligt tilses af institutionens personale, jf. bekendtgørelsens § 19. Enhver der tilser den pågældende, skal gøre notat herom på et observationsskema (i selve rapporten i klientsystemet) uanset om der er sket ændringer i den indsattes forhold, jf. bestemmelsens 2. pkt. Notatet skal indeholde oplysning om dato og klokkeslæt for tilsynet og om den pågældendes tilstand samt eventuelle bemærkninger om behovet for at opretholde anbringelsen, jf. 3. pkt.

Hvor hyppigt der skal ske tilsyn, afhænger af en konkret vurdering, jf. pkt. 6 i vejledningen.

I alle rapporter er der tilsynsnotater. Notater om tilsyn er i alle tilfælde på nær et ført i klientsystemets rubrikker hertil (omvendt kronologisk). I det ene tilfælde er notaterne skrevet i rubrikken til beskrivelse af episoden; i rubrikken til notat om observationer er alene (tre) notater med oplysning om tidspunktet for udtagelsen og baggrunden herfor.

I tre (af de øvrige) rapporter er både tidspunktet for tilsynet og tidspunktet for notatet herom angivet ud for de enkelte tilsyn. I de fleste tilfælde er tidspunkterne sammenfaldende, men i enkelte tilfælde fremgår det at notatet er indføjet efter at tilsynet rent faktisk fandt sted. I det sidste tilfælde er der i første tilsynsnotat der er noteret kl. 17.27, notater om lægetilsyn kl. 16.15 – kl. 16.30, kl. 16.45 og kl. 17.05 – kl. 17.15. Alle de øvrige tilsyn i sagen frem til udtagelsen næste dag kl. 6.52 ses faktisk at være foretaget på de angivne tidspunkter.

Jeg er bekendt med at direktoratet har overvejet problemet med at der i den blanket der findes i klientsystemet, automatisk stemples det tidspunkt hvor personalet overfører håndskrevne observationsnotater til klientsystemet. Direktoratet har (i sagen vedrørende min inspektion af Arrestafdelingen i Horsens) oplyst at det ikke er muligt teknisk at ændre på dette forhold, og at problemet med at observationstidspunktet ikke registreres (stemples) derfor må løses ved at den der indtaster observationerne, i (begyndelsen af) hvert notat anfører tidspunktet for observationen. Direktoratet har desuden oplyst at denne fremgangsmåde er beskrevet i online hjælpen i klientsystemet.

Jeg går som nævnt ud fra at tidspunkterne for tilsyn og notat herom i det tilfælde hvor begge tidspunkter ikke er angivet, faktisk er sammenfaldende, og jeg har i øvrigt noteret mig at personalet er opmærksom på det der er angivet i online hjælpen i klientsystemet vedrørende angivelse af tidspunkt for tilsyn i tilfælde hvor notat herom først indføjes efterfølgende.

Der er i alle tilfælde oplysning om tidspunktet for udtagelsen af observationscellen, og det fremgår at der i alle tilfælde har været tilsyn helt frem til udtagelsen.

I et tilfælde anbefalede lægen som nævnt at der fandt tilsyn sted hvert kvarter i de næste par timer. Der gik dog lidt mere end et kvarter mellem to tilsyn og 32 minutter mellem tilsyn kl. 18.06 og kl. 18.38 (hvor den indsatte fik mad). De næste par tilsyn var til gengæld med kortere interval end 15 minutter. De følgende tilsyn frem til kl. 21.36 var også med korte intervaller hvorefter der gradvis blev længere tid mellem tilsyn, dog maksimalt godt 1 time.

I tre af de øvrige tilfælde er der ca. 30 minutter mellem hvert tilsyn. I det sidste tilfælde blev de to første tilsyn foretaget med korte intervaller (10-20 minutter), og de fleste tilsyn skete herefter ca. hver halve time.

Jeg har ingen bemærkninger til intervallerne mellem tilsynene.

6.2.9 Ophør og varighed

Anbringelse i observationscelle skal straks bringes til ophør når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt, jf. bekendtgørelsens § 16, stk. 2.

Under pkt. 5 i vejledningen er det om hyppigheden af tilsyn ved personalet anført at det hvis den indsatte er faldet til ro og sover, vil kunne være rigtigt at lade den indsatte sove i observationscellen indtil om morgenen frem for at vække den pågældende og dermed risikere en (ny) optrapning af situationen.

Tidspunktet for såvel iværksættelsen som ophøret af anbringelsen fremgår i alle tilfælde af rapporterne, og varigheden af anbringelsen er tillige anført i timer og minutter.

Det fremgår af rapporterne at anbringelserne varede henholdsvis 1 time og 35 minutter, 7 timer og 45 minutter, 9 timer og 50 minutter, 11 timer og 30 minutter og 14 timer og 42 minutter.

Jeg har ingen bemærkninger til udstrækningen af observationscelleanbringelserne.

6.2.10 Klagevejledning

Ifølge bekendtgørelsens § 17, stk. 2, sidste pkt., skal det påføres rapporten når den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren (Direktoratet for Kriminalforsorgen) og om hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2.

I alle tilfældene på nær et er rapporten påtegnet (fortrykt) oplysning om at der er givet klagevejledning.

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt den manglende klagevejledning i dette tilfælde skyldes en forglemmelse, eller at der ikke er givet en sådan klagevejledning, og i givet fald hvorfor det ikke er sket. Det drejer sig om en anbringelse den 31. oktober 2006.

Opfølgning

Jeg beder om at fængslet sender de oplysninger mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg ligeledes beder om en udtalelse.

Underretning

Denne rapport sendes til Statsfængslet på Kragshovede, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i fængslet.

Lennart Frandsen
Inspektionschef